

Kelohonka Pehkusuolla

—

Hallilan kaupunginosan kadunnimet

Pihla Keränen

Tampereen yliopisto

Kieli- ja kirjallisuustieteiden yksikkö

Suomen kieli

Pro gradu -tutkielma

Huhtikuu 2015

Tampereen yliopisto

Suomen kieli

Kieli- ja käännöstieteiden yksikkö

KERÄNEN, PIHLA: Kelohonka Pehkusuolla – Hallilan kaupunginosan kadunnimet

Pro gradu -tutkielma, 57 s.

Huhtikuu 2015

Tutkin pro gradu -työssäni Tampereen Hallilan kaupunginosan kadunnimiä. Aineiston pienuuden vuoksi tarkastelen sitä useasta eri näkökulmasta. Lisäksi vertaan nimistöä kaupungin muuhun kadunnimistöön sekä lähipaikkakuntien kadunnimiin. Tarkastelen kadunnimiä myös yleisten nimeämissuosistusten kannalta.

Hallilan asuinalue on rakennettu vuosina 1988 – 1993. Kadunnimet ovat enimmäkseen ryhmänimiä, jotka on nimetty teemalla 'Metsä kasveineen'. Lisäksi joukossa on kolme nimeä, jotka on annettu ennen tai jälkeen alueen varsinaisen rakentamisen. Ryhmänimistö jakautuu havupuista, lehtipuista ja maastotyypeistä nouseviin nimiaiheisiin. Nimet muodostavat keskenään pääosin loogisia kokonaisuuksia, mutta joitakin epäloogisuuksiakin löytyy. Perusosien osalta loogisuus on rikkoutumatonta, mutta määriteosien välillä on nähtävillä epäloogisuutta.

Hallilan nimistö noudattaa osin nykyisiä nimeämissuosituksia, mutta myös rikkoo niitä muun muassa siinä, että samankaltaisia nimiä löytyy muualta kaupungin alueelta. Lisäksi tutkimuksen aikana kävi ilmi, että suositusten vastaisesti alueen alkuperäistä nimistöä ei ole hyödynnetty siinä määrin kuin voisi olettaa olleen mahdollista.

Tutkimus nosti esiin paljon kysymyksiä erityisesti kadunnimeämissuosistusten merkityksestä ja asiantuntevan nimeämistoiminnan tärkeydestä. Jatkotutkimusaiheita on muun muassa Hallilan nimistön sosio-onomastinen tutkimus sekä laajemmin Tampereen kaupungin nimistön tutkimus erityisesti suhteessa itseensä, alueen historiaan ja nimeämissuosituksiin.

Asiasanat: nimistöntutkimus, kadunnimi, nimeämisperuste, ryhmänimi, nimeämissuositus

Kuvat

KUVA 1. Hallilan kartta

KUVA 2. Määriteosien kasvitieteellinen jaottelu

KUVA 3. Erityyppisten määriteosien sijainti Hallilassa

KUVA 4. Perusosien jakautuminen Hallilan kadunnimissä

KUVA 5. Perusosien jakautuminen Hallilan alueelle

KUVA 6. Hallilan katujen nimeämisjärjestys vuoden mukaan

KUVA 7. Hallilan kadunnimien pituus

KUVA 8. Tampereen kadunnimistön aihepiirejä. Lähde: Jouko Seppänen 7.4.2015.

KUVA 9. Hallilan alueen vanhoja paikannimiä. Lähde: Paikkatietoikkuna 7.4.2015.

Taulukot

TAULUKKO 1. Hallilan kadut perusosien mukaan jaoteltuna

TAULUKKO 2. Määriteosien ja perusosien suhteet Hallilan kadunnimistössä

TAULUKKO 3. Muut saman tai samankaltaisen määriteosan omaavat kadunnimet Tampereella. Viimeisenä suluissa kaupunginosa, mikäli sitä ei mainita selityksessä.

TAULUKKO 4. Hallilan kadunnimet nimeämisvuosittain

TAULUKKO 5. Hallilan osoitenimet ja ei-osioitenimet

TAULUKKO 6. Kadunnimet, joita löytyy myös muualta Suomesta

Sisällys

1 Johdanto ja tutkimuskysymykset	5
1.2 Tutkimuskysymykset	6
2 Nimistöntutkimuksen teoriaa ja historiaa	8
2.1 Tutkimusperinne	8
2.2 Nimitytologia ja paikannimistön typologinen tutkimus.....	9
2.3 Kaupunkinimistö.....	11
2.3.1 Kaupunkinimistön tutkimus.....	12
2.4 Nimistösuunnittelu	13
2.4.1 Ryhmänimet	18
2.4.2 Nimeäminen Tampereella	20
3 Aineisto ja sen analyysi.....	21
3.1 Kasvitieteellinen jaottelu.....	23
3.2 Perusosien tarkastelu.....	28
3.3 Määriteosien ja perusosien suhteiden tarkastelua	31
3.4 Määriteosien kieliopillista tarkastelua	32
3.4.1 -kkO-johtimen tarkastelua.....	33
3.4.2 Perusteita –kkO-johtimen ja genetiivimuodon käytölle.....	34
3.5 Nimeämisajankohdan vaikutus	37
3.6 Ryhmänimistä poikkeavat kadunnimet	39
3.7 Hallilan kadunnimet suhteessa nimeämissuosiin	40
3.8 Hallilan kadunnimien uniikkisuus	48
4 Johtopäätökset ja pohdinta	50
LÄHTEET.....	55

1 Johdanto ja tutkimuskysymykset

Tutkin pro gradu -tutkielmassani Tampereen Hallilan kaupunginosan *kadunnimistöä*. Hallila on kaupunginosana verrattain uusi ja pieni niin maantieteellisesti kuin asukasluvultaankin, joka vuoden 2013 lopussa oli 2675 (Tampereen kaupungin tilastollinen vuosikirja 2012 – 2013). Katuja ei siis ole valtavan paljon, minkä takia olen kelpuuttanut joukkoon jokaisen nimetyn polun ja puistonkin. Suurin osa puistoksi nimetyistä alueista on nimestä huolimatta ensisijaisesti kauttakulkuväyliä, ei niinkään oleskelualueita, jollaisiksi puistot herkästi mielletään. Toki osa on varsinaisia puistoalueita viheralueineen ja leikkipaikkoineen – ja kauttakulkuväylineen.

Olen asunut Hallilassa noin seitsemän ja puoli vuotta, jona aikana olen kiertänyt sen ympäri ja ristiin rastiin monet kerrat. Jo varhain huomasin temaattisen yhteyden kadunnimien välillä, ja kiinnostuin tarkastelemaan nimistöä tarkemmin. Niinpä miettiessäni aihetta graduuni ei sitä tarvinnut lähteä kovin kaukaa hakemaan, vaan aihe odotti aivan konkreettisesti oven takana.

Nimistöntutkimus on itselleni verrattain uusi alue, mikä sekin lisää mielenkiintoani tutkittavaan aiheeseen, koska haluan jatkuvasti oppia uutta. Tutustuessani nimistöntutkimukseen huomasin, että katujen nimeämisessä on Hallilassa käytetty *ryhmänimeämistä*. Tiina Aallon (2002) mukaan ryhmänimistöä on Suomessa kuitenkin tutkittu toistaiseksi vähän. Useimmissa kaupunkien kadunnimistöjä tarkastelevissa tutkimuksissa ryhmänimet on ohitettu maininnalla. Yleensä niihin on tartuttu tarkemmin vain, jos ne ovat olennaisesti liittyneet alueen kulttuurihistoriaan. (Aalto 2002, 210.) Tämänkin vuoksi pidän tutkimusaihettani paitsi mielenkiintoisena, myös tarpeellisenä ja aiempaa nimistöntutkimusta täydentävänä. Kaupunginosakohtaisia kadunnimitutkimuksia ei Tampereelta ole aikaisemmin tehty kuin Hervannan kaupunginosan kadunnimistä, joita Johanna Valkama on tarkastellut Tampereen yliopistossa tekemässään pro gradu -tutkielmassa Aatoksenkadulta Yliskujalle: tutkielma Hervannan kadunnimistä (Valkama 2008).

Hallila, vaikkakin jo yli kaksikymmenvuotias, on yksi Tampereen uusimmista kaupunginosista. Ensimmäinen osa-asetmakaava vahvistettiin vuonna 1988 (Louhivaara 1999, 143) ja ensimmäiset talot alueelle nousivat vuonna 1990, joten tänä vuonna Hallila täyttää 25 vuotta (Kuukkanen 2014). Maija Louhivaara (1999) kertoo teoksessaan **Tampereen kadunnimet**, että alueen nimen pohjalla on Hallilan kylä, joka mainitaan asiakirjoissa jo vuonna 1441, ja ensimmäinen Hallilan talon isäntä on ollut Martti Halli. Myöhemmin tila, jonka alkuperäinen nimi todennäköisesti on ollut Halli, päätyi Hatanpään kartanon sivutilaksi. 1930-luvulla tilan rakennukset purettiin. Tällöin jäljellä olivat vielä Vanha-Juva, Uusi-Juva, Karimaa ja Suutarla. Alueella on hyvin vähän vanhoja paikallisnimiä, joten *kaavanimistön* pohjaksi on valittu ryhmänimet aihepiirinään 'Metsä kasveineen'. (Louhivaara 1999, 143.) Mielenkiintoista onkin, miten metsäaiheiset nimet linkittyvät toisiinsa, minkälaisia poikkeuksia löytyy ja miksi. Tarkoitukseni on jalkautua maastoon

tarkastelemaan nimiä niiden autenttisilla sijaintipaikoilla, tarkastella niiden sijaintia suhteessa toisiinsa ja tutkia, onko nähtävissä jonkinlaista logiikkaa. Läpinäkyvästi alkuperäisiä kadunnimissä näkyviä paikannimiä ovat vain Pehkusuo, joka on suojeltu suoalue Hallilan länsilaidalla, Hallilan ja Veisun välissä, Rääsynkorpi, joka on soistuva metsäalue Hallilan luoteiskulmassa, sekä Lukonlahti, joka on läheisen Särkijärven lahti järven pohjoispäässä, Hallilaa ympäröivän metsän laidassa.

1.2 Tutkimuskysymykset

Tutkimukseni on aineistolähtöinen ja kvalitatiivinen, joskin täydennän sitä joillakin kvantitatiivisilla osilla. Tutkimuskysymykseni nousevat aineistosta. Tutkimuskysymysten asettaminen ei ole ollut mitenkään itsestään selvää tai helppoa. Olenkin koettanut koota tähän keskeisimmät kysymykset ja tarkastelun aiheet, joita sitten olen analyysissa pilkkonut pienempiin osiin tarpeen mukaan. Lukijan ei tule pelästyä kysymysten lukumäärää, sillä se selittyy yksinkertaisesti aineiston pienuudella. Saadakseni aineistosta kattavan käsityksen, koen tarpeelliseksi tarkastella sitä monesta eri näkökulmasta. *Sosio-onomastisen* eli asukkaiden mielikuvia ja mielipiteitä kartoittavan tarkastelun olen kuitenkin rajannut pois, sillä sen toteuttaminen olisi työmäärällisesti liian laaja tähän tutkimukseen. Vaihtoehtona olisi tehdä yksinomaan sosio-onomastinen tutkimus alueen nimistöstä. Itse kuitenkin koen tarpeellisemmaksi tutustua ensin itse nimistöön ja sen olemukseen.

Ensiksikin tahdon selvittää, millä perusteella Hallilan kadut on nimetty. Tähän löytyikin vastaus välittömästi Louhivaaran (1999) teoksesta. Minua kiinnostaa kuitenkin myös, miksi juuri jokin yksittäinen nimi, esimerkiksi tiettyyn puulajiin pohjautuva, on valittu. Hallilasta löytyy myös nimeämisperusteesta poikkeavia nimiä, ja olenkin innostunut selvittämään, miten ne selittyvät. Ryhmänimet ovat semanttisesti yhteydessä toisiinsa, ja yksi kysymykseni onkin se, minkälaisia yhteyksiä Hallilan kadunnimillä on ja miten nämä konkretisoituvat ympäristössä niin *määrite-* kuin *perusosiensa* osalta.

Suurin osa Hallilan kadunnimistä on määriteosaltaan genetiivimuotoisia. Iso osa myös sisältää -kkO-päätteen, mikä herättää hämmennystä, sillä se tekee nimet ainakin jossain määrin vaikeiksi hahmottaa. Koitankin selvittää, miksi nominatiivimuotoisia nimiä on niin vähän, ja miksi monessa nimessä on -kkO-pääte. Ennakko-oletukseni on, että samalla määriteosalla alkavia kadunnimiä löytyy muualta Tampereelta nominatiivimuotoisina ja ilman -kkO-päätettä, ja että nämä kadut on nimetty ennen Hallilan katujen nimeämistä. Muutenkin koen mielenkiintoiseksi selvittää, näkyykö nimeämisaika jotenkin nimistössä.

Katujen nimeämiseen on nykyään olemassa suosituksia. Aiemmin niitä on ollut vähemmän, ja ne ovat olleet melko epämääräisiä. Ensimmäinen merkittävä *nimeämisohjeistus* on Sirkka Paikkalan, Ritva Liisa Pitkäsen ja Peter Slotten toimittamassa teoksessa **Yhteinen**

nimiympäristömme (1999). Tahdon tarkastella myös sitä, miten Hallilan kadunnimistö noudattaa nimeämisohjeistusta, vaikka kyseinen ohjeistus on annettu vasta viidestä kymmeneen vuotta Hallilan rakentamisen ja katujen nimeämisen jälkeen. Olen kiinnostunut myös siitä, miten uniikkeja Hallilan kadunnimet ovat koko valtakunnan tasolla, ja tahdon myös tätä tarkastella, vaikkakin suppeasti.

Tutkimusaiheeni voisi tiiviisti jaotella seuraavasti:

1. Nimeämisperusteet: ryhmänimet, ryhmänimien ulkopuoliset nimet, määriteosien valinta ja ryhmittely, nimeämisajankohta
2. Nimien kieliopillinen muoto: nominatiivi, genetiivi, -kkO-johtimen käyttö
3. Suositusten toteutuminen ja nimistön ainutlaatuisuus

Tärkeitä käsitteitä tutkimuksessani ovat nimistöntutkimus, kaavanimi, kaupunkinimi, kadunnimi, määriteosa, perusosa, nimistönsuunnittelu ja nimeämissuositus.

2 Nimistöntutkimuksen teoriaa ja historiaa

Nimi on suomen kielessä hyvin vanha sana. Sanan vanhuus osoittaa, miten tärkeästä käsitteestä on kyse. (Ainiala, Saarelma & Sjöblom 2008, 12.) Nimeäminen on nimen antamista. Kautta aikojen ihminen on nimennyt itselleen merkityksellisiä asioita. Nimeäminen on samalla merkityksen antamista. Nimi on myös jokapäiväistä kanssakäymistä ja viestintää helpottava ilmaus. On paljon helpompaa puhua paikoista niiden nimillä, kuin selittää joka kerta, mistä kadusta tai kujanteesta puhuu (Ainiala ym. 2008, 17 – 18), etenkin kun maamerkit ovat kaupunkiympäristössä melko homogeenisiä.

Nimiä on kahdenlaisia: yleisnimiä eli *appellatiiveja* ja erisnimiä eli *propreja*. Appellatiivit ovat *polyreferentiaalisia* eli moniviitteisiä ja propriit *monoreferentiaalisia* eli yksiviitteisiä. (Ainiala ym. 2008, 12 – 13.) Tutkimukseni kohteena ovat propriit, vaikka tietenkin eri kaupungeista löytyy samannimisiä katuja kuin Hallilasta. Kuitenkin jokainen kadunnimi on propri, sillä se viittaa yhteen tiettyyn, määritettyyn kulkureittiin. Tampereen Hämeenkatu on aivan eri nimi kuin Turun Hämeenkatu.

2.1 Tutkimusperinne

Terhi Ainialan ym. (2008) mukaan nimistöntutkimus eli *onomastiikka* syntyi 1800-luvulla, eli on tieteenalana vielä varsin nuori. Se on profiloitunut kielitieteelliseksi tutkimusalaksi, mutta on vahvasti yhteydessä muihinkin tieteenaloihin. (Ainiala ym. 2008, 14 – 15.) Nimistöntutkimus on pääasiassa ollut paikannimien ja henkilönnimien tutkimista. Etymologinen tutkimus pyrkii selittämään nimien alkuperää. Kulttuuri- ja asutushistoriallinen tutkimus kertoo kohteen historiallisesta ja kulttuurisesta taustasta ja perinnöstä. Samalla se on etymologista tutkimusta. Lainanimistöntutkimus on vakiintunut omaksi alakseen. Lainaaminen ja lainautuminen näkyy kaikessa nimistössä, ja siten se on myös historiallista ja kulttuurista. Sosiolingvistinen tutkimus puolestaan tarkastelee nimien käyttöä ja variaatiota. (Ainiala ym. 2008, 60 – 67, 75.)

Paikannimistä käytetään termiä *toponyymi* ja paikannimistön tutkimusta kutsutaan *toponomastiikaksi*. Suomalainen nimistöntutkimus on suurelta osin toponomastiikkaa. Paikannimet jaotellaan perinteisesti luontonimiin ja kulttuurinimiin. Tutkimani kadunnimet kuuluvat jälkimmäiseen luokkaan, sillä ne ovat osa ihmisen rakentamaa ympäristöä. (Ainiala ym. 2008, 23 – 24.)

Terhi Ainialan ja Ritva Liisa Pitkäsen (2002) mukaan ensimmäinen perusteellinen suomenkielisen nimileksikon tutkimus on Eero Kiviniemen **Perustietoa paikannimistä** (1990). Teos on tiivis tietopaketti paikannimistöstämme, jossa on aihetta tuntevankin kannalta paljon uutta ja jopa

yllättävää. Kirja esittelee paikannimistön leksikaaliset pääpiirteet: nimien yleisimmät perusosat ja appellatiiviset määritteet sekä yleisimmät paikannimemme, jotka ovat -la-loppuisia asumuksennimiä ja pelto-perusosaisia viljelysnimiä. Nimien määritteinä esiintyvien appellatiivien yleisyystilastot osoittavat muun muassa, että luonnossa ja maisemassa tavallinen näkyy nimistössä huomattavasti harvinaisemmin kuin harvinainen: esimerkiksi Haapa-määrite on nimissä yleinen, vaikka puuna haapa on harvinainen. Tämä johtuu siitä, että nimen pitää yksilöidä paikka, ja koska yksilöinti on samalla myös erilaistamista, harvinainen luonnehtii paikkaa paremmin kuin tavallinen. Uutta teoksessa on myös paikanlajiluokittelu, joka on laadittu yleisimmissä paikannimissä esiintyvien paikan lajia ilmaisevien perusosien pohjalta. (Ainiala & Pitkänen 2002, 236.)

Terhi Ainialan (2005) mukaan sekä Suomessa että kansainvälisesti nimistöntutkimuksen kohteena on tähän mennessä ollut lähinnä maaseudun paikannimistö. Kaupunkien paikannimet ovat olleet keskeisenä tutkimuskohteena vasta 2000-luvun alusta alkaen. (Ainiala 2005, 10.) Kerron tästä lisää luvussa 2.4.1 *Kaupunkinimistön tutkimus*, mutta totean jo tässä kohtaa, että tämä on myös yksi peruste oman tutkimukseni mielenkiintoisuudelle ja ajankohtaisuudelle.

2.2 Nimitytologia ja paikannimistön typologinen tutkimus

Ainiala ym. (2008) kirjoittavat, että nimeäminen ja nimien tulkinta on aina sekä yksilön että yhteisön toimintaa. Nimistöntutkimuksessa onkin tärkeää tuoda esiin molempien näkökulmat. Nimeäminen on monesti yksilön toimintaa, mutta vaatii yhteisön hyväksynnän. Poikkeuksena ovat niin sanotut suunnitellut nimet, jotka ovat viralliseen käyttöön muodostettuja nimiä. Tällöin nimenantaja perustaa nimeämisen yleensä jo olemassa olevaan malliin. (Ainiala ym. 2008, 39.)

Nimitytologinen tieto kertoo, millaisia nimet ovat fonologisesti, morfologisesti, syntaktisesti ja semanttisesti. Nimien selvittelyssä tarvitaan käsitteitä *nimielementti* ja *nimenosa*. Nimielementtejä ovat kaikki nimeen sisältyvät erilliset ainekset: sanat, johtimet ja päätteet. Nimenosat ovat sellaisia nimeen sisältyviä ilmauksia, jotka ilmaisevat yhden tarkoitteelle ominaisen piirteen. (Ainiala ym. 2008, 40 – 41.) Kiviniemen (1990) mukaan paikannimistön perustyyppi on yhdysnimi, joka koostuu tarkoitteen lajin ilmaisevasta perusosasta ja sen merkitystä rajaavasta määriteosasta. Kielelliseltä muodoltaan nimenosa voi olla johtamaton sana, johdos, yhdyssana tai sanaliitto. Syntaktissemanttisesti se voi ilmaista paikan lajia, paikkaa tarkemmin yksilöivää erityispiirrettä tai propriisena paikan nimen. (Kiviniemi 1990, 90 – 92.) Tässä tutkimuksessa käytettyjä perusosia ovat tie, katu, polku, puisto ja tori, ja määriteosia kaikki niitä määrittävät nimenosat, joiden olemusta käsittelen tarkemmin luvussa kolme.

Ainiala ym. (2008) kertovat, että viime vuosikymmeninä etenkin paikannimistön tutkimuksen keskiössä on ollut nimien ja nimisysteemien rakenteen tutkiminen sekä nimenantoperusteiden

selvittäminen ja niiden semanttinen luokittelu. Nimistöntutkimuksesta on tullut myös entistäkin tieteidenvälisempää, kun se on aloittanut vahvemman vuoropuhelun muun kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen kanssa. (Ainiala ym. 2008, 71.)

Aiheesta kirjoittaa myös Saulo Kepsu (2001) artikkelissaan **Hankalaa**. Kepsun mukaan asutusnimistöä tutkittaessa tutkitaan sekä asutusta että nimiä. Perusteellisia tuloksia ei saada vain nimiä tutkimalla eikä pelkästään arkeologian tai historian menetelmin. Asuminen jättää aina jälkensä luontoon ja kulttuuriin. Kepsun mukaan olisikin ihanteellista, jos voitaisiin yhdistää eri tieteenalojen menetelmät tukemaan toisiaan. (Kepsu 2001, 137.) Muilta osin Kepsun teksti ulottuu omaa aineistoani varhaisempaan aikaan, kylien synnyn tutkimukseen. Omassakin tutkimuksessani tulen sivuamaan muitakin tieteenaloja kielitieteen lisäksi, koska varsinkin luonnontiede tulee mukaan aineistossani erittäin näkyvästi. Toisaalta olisi mielenkiintoista selvittää, missä Hallilan talo ja kylä tarkalleen ovat sijainneet, miten ne ovat kehittyneet ja ajan saatossa hävinneet, mutta se ei ole tarkoituksenmukaista tämän tutkimuksen viitekehyksessä.

Ainialan ja kumppanien (2008) mukaan perusedellytys nimistöntutkimukselle on nimien kielellisen rakenteen ymmärtäminen, jonka vuoksi on ymmärrettävä myös nimien semantiikkaa (Ainiala ym. 2008, 72). Nimien rakenteet ja nimeämissysteemit ovat nousseet kiinnostuksen kohteiksi, kun taas nimien etymologia on väistynyt taemmas (Ainiala ym. 2008, 70 – 71). Omassa tutkimuksessani keskityn enemmän rakenteisiin ja nimeämissysteemiin, koska tutkimieni nimien etymologia on siinä määrin itsestään selvä, ettei se vaadi analyysia ainakaan tämän tutkimuksen puitteissa.

Kiviniemen (1990) tutkimuksesta käy ilmi, että Suomi on Euroopan metsäisin maa, minkä vuoksi ei ole erityisen yllättävää, että suuri osa nimistömme määriteosista on kasvimaailmaan liittyviä sanoja. Kiviniemi jaottelee ne luonnonkasveihin, viljelyskasveihin ja paikkaan flooran perusteella. (Kiviniemi 1990, 130.) Oman tutkimukseni kannalta olennaisimpia ovat luonnonkasvit, joiden nimitysten pohjalta aineistoni määriteosat on valtaosaltaan valittu. Kiviniemi (1990) listaa yleisimmät nimitykset seuraavasti: Mänty- + Honka- + Petäjä-, Koivu-, Haapa-, Heinä- + Ruoho-, Leppä-, Korte-, Kuusi- + Näre-, Koivisto-, -kko-, Lehti-, Paju-, Tuomi-, Vehka-, Pihlaja-, Marja-, Sammal-, Männikkö- + Männistö-, Ruoko-, Kanto-, Hako-, Mansikka-, Niini-, Mustikka-, Juurakko-, Tuohi-. (Kiviniemi 1990, 131 – 132.) Luettelossa +-merkillä on yhdistetty samaa tarkoittavat nimitykset, pilkku taas erottaa yleisyysjärjestyksessä esiintyvät nimitykset toisistaan. Vaikka Kiviniemen lista on ensisijaisesti paikannimitysten perusteella tehty, on se kiinnostava myös oman tiennimiaineistoni kannalta. Tähän palaan tarkemmin luvussa kolme.

2.3 Kaupunkinimistö

Kaupunkinimistöön kuuluu niin sanottuja perinnäisiä paikannimiä. Kaupunkimainen rakennettu ja tiivis ympäristö on luonut tarpeen myös suunnitelluille nimille, jotka eroavat perinteisistä paikannimistä siinä, että niitä ei ole antanut välttämättä paikalliset asukkaat vaan esimerkiksi viranomaiset. Kaupunkinimistö voidaan jakaa *virallisiin* ja *epävirallisiin* nimiin. (Ainiala ym. 2008, 131.) Omassa tutkimuksessani käsittelen virallisia nimiä, vaikka toki alueen epäviralliset nimetkin olisivat erittäin mielenkiintoisia. Jätän sen kuitenkin tulevien tutkijoiden tehtäväksi. Ainialan ja muiden (2008) mukaan virallisia nimiä ovat *kaavanimet*, jotka on suunniteltu asemakaavoitettua aluetta varten. Tavallisimmin kaavanimet ovat juuri kaupunginosien, katujen, torien, aukoiden ja puistojen nimiä. Suunniteltuja nimiä on toki myös maaseudun haja-asutusalueilla. (Ainiala ym. 2008, 131.)

Ainialan (2005) mukaan virallisia nimiä ovat ensiksikin edellä mainitut suunnitellut nimet eli kaavanimet. Niiden suurin ryhmä ovat kadunnimet. Lisäksi virallisia nimiä ovat yritysten, kauppojen, ravintoloiden ynnä muiden paikkojen oikeat nimet, jotka usein näkyvät kaupunkikuvassa kylteissä tai rakennusten seinissä. Lisäksi virallisia nimiä ovat sellaiset luontonimet, jotka näkyvät peruskartassa. (Ainiala 2005, 12 – 13.) Koska kadunnimet muodostavat suurimman osan virallisesta nimistöstä, ovat ne myös olleet suurin yksittäinen tutkimuskohde kaupunkinimistön tutkimuksessa. Omilla paikkakunnillaan kadunnimien tutkimuksen antama tieto on saattanut olla ainutlaatuisen arvokasta. Paikoin on saatettu pelastaa sellaista historiallista tietoa, joka muutoin olisi jäänyt unohtuksi. (Ainiala 2005, 13 – 14.) Onhan kadunnimitutkimus hyödyksi myös tuleville sukupolville, kun he selvittävät vaikkapa asuinalueensa historiaa, rakentumista ja aiempien sukupolvien tapaa tehdä asioita. Tämäkin puoltaa oman tutkimukseni mielenkiintoisuutta ja ajankohtaisuutta.

Ainiala ym. (2008) kirjoittavat, että useimmat kadunnimet ovat rakenteeltaan kaksiosaisia, ja niiden perusosa ilmaisee kadun luonteen. Monissa kaupungeissa katu-perusosa on varattu vain keskikaupungin kaduille, kun taas muissa kaupunginosissa perusosana on tie. (Ainiala ym. 2008, 132.) Näin ei kuitenkaan ole Tampereella, vaan perusosaa katu käytetään myös keskusta-alueen ulkopuolella yleisesti. Ainialan ym. (2008) mukaan nimistönhuollossa suositellaan, että perusosien tarkoituksenmukaisuuteen kiinnitetään huomiota. Täten väylien, kujien, polkujen, raittien, taivalten ja muiden perusosien tulisi muodostaa looginen järjestelmä. Lisäksi perusosia olisi hyvä käyttää nimistössä vaihtelevasti. (Ainiala ym. 2008, 132.) Hallilassa on pääasiassa käytössä kadut, polut ja puistot, joista kadut ovat suurimpia ja puistot pienimpiä kulkuväyliä polkujen jäädessä välille, mikä on varsin loogista.

Ainialan ym. (2008) mukaan alueen vanha paikannimistö on yleensä lähtökohtana

kaavanimien suunnittelulle. Tällöin käytössä oleva ja mahdollisesti myös unohtunut perinteinen nimistö voidaan säilyttää. Tällaiset nimet tuovat nimistöön historiallista ja kulttuurista kerroksellisuutta ja kohdentavat hyvin kohteensa. Eritoten alueennimiksi pyritään ottamaan vanhoja paikannimiä. (Ainiala ym. 2008, 132.) Kuten olen johdannossa maininnut, Hallilan kaupunginosa on saanut nimensä Hallilan kylän mukaan. Muutoin vanhoja, alkuperäisiä nimiä on Hallilassa käytetty hyvin vähän niiden puutteen vuoksi ainakin Louhivaaran (1999) ja Jaakolan ja Sinisalon (1994) mukaan. Kuten Ainiala ja kumppanit (2008) mainitsevat, kadunnimiin otetaan usein talonnimiä ja luonnonpaikkojen nimiä. Toisena perusteena ovat paikkaa kuvaavat nimet, kuten paikan sijainti, paikalla oleva tai esiintyvä asia, paikan ominaisuus tai paikan suhde ihmiseen. (Ainiala ym. 2008, 136.)

Katujen nimeämisestä on tullut entistä tärkeämpi osa asemakaavoitusta ja kaupunkisuunnittelua. Kadunnimiä tarvitaan paljon, ja tietynlaisilla nimillä alueita halutaan myös tuoda esiin, brändätä. Nimistä saatetaan luoda tarkoituksella miellyttäviä, kauniita ja houkuttelevia. (Ainiala ym. 2008, 136.)

2.3.1 Kaupunkinimistön tutkimus

Ainialan ym. (2008) mukaan suomalainen paikannimistön tutkimus on vanhastaan keskittynyt perinnäisen maaseutunimistön tutkimukseen. Paikannimien kenttäkeruu on koskenut lähes yksinomaan maaseutua, kun taas kaupungeista ei paikannimiä juurikaan ole kerätty. Kaupungistumisen myötä on havahduttu huomaamaan myös kaupunkinimistön tutkimuksen tärkeys. Eniten on tutkittu kadunnimiä, ja monen suurimman kaupungin nimistöstä on julkaistu kattaviakin kadunnimitutkimuksia. Lisäksi nimistösuunnittelun tueksi on ilmestynyt ohjeistusta, jota aiemmin ei ole ollut oikeastaan lainkaan. Ainiala ym. pitävät merkittävimpana oppaana tässäkin tutkimuksessa lähteenä käytettyä Sirkka Paikkalan, Ritva Liisa Pitkäsen ja Peter Slotten toimittamaa **Yhteinen nimiympäristömme: nimistösuunnittelun opas** (1999). (Ainiala ym. 2008, 78.) Tiina Aallon (2002) mukaan kadunnimet ovat kiinnostava tutkimusaihe muun muassa siksi, että ne ovat nykyään olennainen osa jokaisen kaupunkilaisen arkista elinympäristöä. Täten myös kaupunkinimistön tutkimus on noussut keskeiseksi kohteeksi suomalaisessa nimistöntutkimuksessa. (Aalto 2002, 208-209.) Kaikki tämä puoltaa oman tutkimukseni merkityksellisyyttä ja mielenkiintoisuutta.

Ainialan ym. (2008) mukaan epävirallisempaa kaupunkilaisten arkipuheessaan käyttämää paikannimistöä alettiin tutkia niinkin myöhään kuin 2000-luvun puolella (Ainiala ym 2008, 78), mikä on varsin ihmeellistä, kun ottaa huomioon, että maaseutunimistöä on tutkittu jo vuosikymmeniä niin virallisen kuin epävirallisen nimistön osalta. Ainiala ym. kertovat, että yksi keskeinen näkökulma kaupunkinimistön tutkimuksessa on ollut sosio-onomastinen, jolloin on tarkasteltu myös asukkaiden

suhtautumista asuinympäristönsä nimistöön (Ainiala ym. 2008, 78). Sen sijaan en ole löytänyt maaseutunimistön sosio-onomastista tutkimusta, mikä voisi sekin olla varsin mielenkiintoista. Ainiala (2005) kirjoittaa myös, että tulevissa kaupunkinimistön tutkimuksissa voidaan paneutua tarkemmin sosio-onomastisiin kysymyksiin, kun perustieto nimistöstä on jo olemassa ja aineiston analysoinnin voi jättää vähemmälle (Ainiala 2005, 23). Omassa tutkimuksessani pidän kuitenkin tärkeänä keskittyä vielä aineiston analysointiin, jotta sitä voisi myöhemmin käyttää sosio-onomastisen tutkimuksen pohjana.

Kuten jo luvussa 2.2 mainitsin, kaupunkinimistön tutkimus on erittäin tieteidenvälistä. Tästä kirjoittaa myös Ainiala ym. (2008). Esimerkiksi kielentutkijat, maantieteen ja historian sekä kulttuurintutkijat voivat kaikki tutkia kaupunkinimistöä kukin omasta näkökulmastaan sekä myös yhteistyössä ja poikkitieteellisesti. Tämä tuo mukanaan paitsi uusia näkökulmia myös uusia tutkimusmetodeja, joita ei ole aiemmin sovellettu nimistöntutkimukseen. (Ainiala ym. 2008, 79.)

2.4 Nimistönsuunnittelu

Ainialan ym. (2008) mukaan virallisen nimistön suunnittelu on *nimistönsuunnittelua*. Kaavoitus ja kaavanimistö ovat kuntien toimivallassa olevia asioita. Maankäyttö- ja rakennuslaki velvoittaa muun muassa katujen nimeämiseen. Kaupunginosille ei edellytetä nimiä, mutta yleisesti ottaen niitä ei jätetä nimeämättä. Nimillä on ennen kaikkea käytännön opastustehtävä, joten ne ovat erittäin tarpeellisia. (Ainiala ym. 2008, 131.) Juha Jaakolan ja Uuno Sinisalon (1994) mukaan katu tarvitsee opastustehtävän lisäksi nimen, jotta rakennus- ja ylläpitotoimet voidaan koordinoita. Kadun varrella asuvat tarvitsevat myös osoitteen. (Jaakola & Sinisalo 1994, 3.)

Jaakola ja Sinisalo (1994) kirjoittavat, että kadunnimen tulee täyttää tietyt vaatimukset toimiakseen hyvin tehtävässään. Sen tulee olla riittävän erilainen muihin nimiin nähden. Samoja ja äänteellisesti samankaltaisia tai muuten samantapaisia nimiä ei voi olla yhtä aikaa käytössä. Nimen täytyy olla eroteltavissa muista myös miellelyhtymiensä puolesta. Koska Tampereen seutu on saman aluehälytyskeskuksen piirissä, ei naapurikunnissakaan saisi olla samoja nimiä sekaannusten välttämiseksi hätäilmoitustapauksissa. Kadunnimen on oltava helppo ymmärtää, kirjoittaa ja ääntää, ja nimeen sisältyvien sanojen on oltava kotimaista kieltä. Nimen tulee olla äänteellisesti sujuva niin, että määriteosa ja perusosa sopivat toisiinsa. Nimen tulisi olla myös mahdollisimman lyhyt. Valtionhallinnon osoitestandardi suosittelee osoitetilaksi korkeintaan 30 merkkiä katu-, osoitenumero-, porras- ja huoneistotunnuksineen. (Jaakola & Sinisalo 1994, 3 – 4.)

Aalto (2001) kirjoittaa ryhmänimien merkityksestä opastavuuden näkökulmasta. Kaavanimistössä opastavuudella on erityinen merkitys, ja nimen tulisi luoda mielikuva siitä, missä päin kyseinen paikka sijaitsee. Tällaisia mielikuvia pystytään luomaan juuri aihepiirinimeämisellä,

kun samalle alueelle sijoitetaan samaan aiheeseen liittyviä nimiä riittävän järjestelmällisesti ja riittävän pienelle alueelle. Jos ison kaupunginosan alueella käytetään vain yhtä aihepiiriä, on vaarana kaavanimistön kaavamaisuus, joka ei ole suositeltavaa. (Aalto 2001, 68 – 69.)

Jaakolan ja Sinisalon (1994) mukaan nimen ja paikan on sovittava yhteen ja jokaisen nimenvallinnan on oltava perusteltu. Alueen luonne jo itsessään ohjaa nimivalintaa. Tärkeämmille kohteille, kuten kaupunginosille, pääteille ja keskustan puistoille tulee antaa ”arvokkaampaa” nimistöä ja tonttikaduille kotoisampaa. (Jaakola & Sinisalo 1994, 4.) Kadunnimen pääte eli perusosa kertoo väylän laadun. Perusosa tie on sopivin pää- ja kokoojateille, joilla on paljon läpiajoliikennettä. Katu-perusosa on tavallinen tonttikadun tunnus, kun väylällä on ajoneuvoliikenne normaalisti sallittu. Lyhyen, päättyvän kulkuväylän perusosana on kuja. Kevyen liikenteen pääväylän perusosana on raitti ja sitä pienempi jalankulkutie on polku. (Jaakola & Sinisalo 1994, 5.)

Maria Yli-Kojola (2005) kirjoittaa hyvistä ja huonoista kadunnimistä artikkelissaan **Kurvinpussi vai Torikatu? Kouvolaisten mielipiteitä kadunnimistä**. Yli-Kojolan mukaan hyvä kadunnimi on lyhyt, selkeä ja helppo muistaa ja ymmärtää. Ryhmänimet ovat toimivia, kun ne sijoittuvat selkeästi tietylle alueelle eivätkä ole keskenään liian samankaltaisia. (Yli-Kojola 2005, 180 – 185.)

Kaupungin alueella ei saa olla kahta samanlaista eikä liian samankaltaista nimeä (Ainiala ym. 2008, 132). Kielitoimiston nimioppaan (2008) mukaan opastavuutta lisää, jos samanalkuiset reitit ovat lähekkäin, saman ajoyhteyden varrella. Samoja aihepiirejä ei tulisi sijoittaa eri puolille kaupunkia. (Kielitoimiston nimiopas 2008, 96.)

Nimistönsuunnitteluun hyvin perehtyneen Sirkka Paikkalan (1999) mukaan suunnittelu vaatii järkeä ja tunnetta. Nimistö olisi jäsenneittävä katuverkon mukaisesti. Nimeämistekniikkaan kuuluu, että kokoojatielle annetaan perinteisin nimi, esimerkiksi kadun halkoman alueen nimi. Sivutiet nimetään niin, että samanalkuiset tiennimet alkavat saman sisäänajotien varrelta. Tien ei myöskään pitäisi antaa jatkua samannimisenä risteävän suurempiluokkaisen tien yli. Nimistönsuunnittelussa on siis kyettävä lukemaan kaavamerkintöjä ja liikennesuunnitelmaa. Nimet ovat osa kieltä ja kylteissä ja kartoissa kaikkien nähtävillä ja arvosteltavissa. (Paikkala 1999, 54.)

Sirkka Paikkalan (2001) mukaan paikannimiin liittyy eräänlainen paradoksi: ne ovat välttämättömiä eikä niitä ilman tule toimeen, mutta missään niillä ei ole pääroolia. Niiden identifioima kohde on ensisijainen. Paikannimet kuuluvat niin kiinteästi jokapäiväiseen elämään, että niitä voi olla vaikea nähdä omana kokonaisuutenaan tai edes erottaa arkielämästä. Nimiin ei siis juurikaan kiinnitetä huomiota niin kauan kuin ne toimivat ja täyttävät tehtävänsä. Päätöksenteon kannalta epäonnistuneisiin nimiin reagoidaan täten yleensä liian myöhään – silloin ne ovat jo käytössä ja siinä osoittautuneet huonosti toimiviksi. (Paikkala 2001, 179.) Nimistöä suunniteltaessa tulisi ensin kartoittaa olemassa oleva ja perinteinen paikannimistö. Monesti perinteinen paikannimistö ei

kuitenkaan riitä, vaan on suunniteltava uutta nimistöä. Parhaimmillaan nimistönsuunnittelu käynnistyy yhtä aikaa alueen suunnittelun kanssa. (Paikkala 1999, 56.)

Sami Suvirannan (2010) mukaan nimistöä suunnitellaan ensisijaisesti asukkaitten käyttöä varten. Nimistä on kuitenkin paljon hyötyä myös itse kaupunkisuunnittelutyössä, tiedottamisessa sekä kunnossapidossa. Kaupunkinimistöön kuuluu myös paljon nimiä, joita julkinen nimistönsuunnittelu ei koske. Monet kaupalliset nimet toimivat paikanniminä ja saattavat olla jopa tunnetumpia kuin viralliset kaavanimet. (Suviranta 2010.) Esimerkiksi Hallilassa sijaitseva Neulaspuisto tunnetaan paikallisten kotiäitien kesken paremmin Salen puistona vieressä olevan Sale-nimisen kaupan mukaan. Pikkupehkusuonpuistolla taas on monta epävirallista nimeä, kuten Timanttipuisto ja Pallopuisto puistossa olevan pyöreän kiipeilytelineen innoittamina. Samasta ilmiöstä kirjoittaa myös Katja Korkalainen (2005) artikkelissaan **Puu-Kuopiosta kerrostalokaupungiksi**. Korkalainen toteaa, että etenkin lapset ja nuoret tuntevat Kuopion puistot paremmin itse muodostamillaan nimillä, jotka perustuvat johonkin puistoa keskeisesti yksilöivään elementtiin, kuten laivaan, possuun tai kynämäisiin aidantolppiin. Sen sijaan puistojen viralliset nimet ovat vähemmän tunnettuja. (Korkalainen 2005, 80.)

Paikkalan (1999) mukaan harvaanasutuille pelto- ja metsäalueille rakennetut lähiöt ovat saaneet tiennimistönsä paljolti vanhaa paikannimistöä. Suomalainen kaupunkikulttuuri itsessään on myös suhteellisen nuorta, minkä vuoksi meillä ei juurikaan ole syntynyt sellaisia urbaaneja nimenantomalleja, jotka heijastaisivat kaupunkimaisempaa elämäneluetta. Päinvastoin suomalaisten lähiöiden rakentamisessa on suosittu luonnonmukaisuutta ja ympäristöön sopeutumista. Näin myös nimeämisessä on korostettu uuden asutuksen sulautumista vanhaan ympäristöön. (Paikkala 1999, 57 – 58.)

Paikkala (1999) kirjoittaa, että yhdyskunta- eli kaupunkisuunnittelijoille ei ole Suomessa asetettu perusteellista koulutusta edellyttäviä vaatimuksia, vaikka suunnittelulla vaikutetaan hyvin moniin ja laajoihin asioihin, kuten viihtyvyyteen, turvallisuuteen ja taloudellisiin arvoihin. Paikkalan mukaan nimistönsuunnittelu olisi uskottava kieleen, nimistöön ja historiaan perehtyneille ammattihenkilöille. Mikäli tähän ei ole mahdollisuutta, heitä olisi kuitenkin hyvä käyttää konsultteina. Vuonna 2000 voimaan tulleeseen maankäyttö- ja rakennuslakiin liittyvä asetus määrää, että ”kaavan laatijalla tulee olla suunnittelutehtävään soveltuva korkeakoulututkinto”, ja tutkintoon tulee sisällyttää nimistönsuunnittelua koskevaa tietoa. (Paikkala 1999, 59.) Monet kuntien työntekijät joutuvat kuitenkin käsittelemään kieliasioita ilman, että heillä on tehtävän edellyttämiä tietoja (Paikkala 2001, 180). Myös Kielitoimiston nimioppaassa (2008) mainitaan, että nimien suunnittelussa tarvitaan monen alan asiantuntemusta. Yleissivistys on uuden nimistön luomiselle välttämätön pohja ja nimistönhuollon ja -tuntemuksen asiantuntemusta on syytä hyödyntää. (Kielitoimiston nimiopas 2008, 97.)

Paikkalan (2001) mukaan nimistösuunnittelua ei ole käytännössä juuri arvostettu. Vaikka nimistösuunnittelu on osa yhdyskuntasuunnittelua, se on ennen muuta kieleen ja kulttuuriin paneutumista vaativa erityisala. Monet kunnat kuitenkin pyrkivät selviytymään nimeämistehtävistä mahdollisimman nopeasti ja vähin kustannuksin. Tämän seurauksena Suomen teiden ja katujen nimissä on niin onnistuneita kuin epäonnistuneitakin ratkaisuja. (Paikkala 2001, 180.) Myös Riitta Eronen kirjoittaa Kielikellossa 2/2001, että nimistösuunnittelun pitäisi sisältyä jo kaavoitustyöhön. Eronen mukaan Suomeen tarvittaisiin paikannimilaki, jollainen naapurimaissa jo on. Positiivisena esimerkkinä Eronen nostaa esiin Espoon, jossa on ollut jo vuodesta 1974 nimistösuunnittelijan toimi, ja jossa nimistösuunnitteluun selvästikin suhtaudutaan ammattimaisemmalla otteella kuin suurimmassa osassa Suomen kuntia. (Eronen 2001.)

Nimien käyttöön tai suunnitteluun ei tule suhtautua välinpitämättömästi. Nimet ovat osa kieltä, ja niiden voima on sisällössä ja tunteissa, joita ne herättävät. (Paikkala 1999, 60.) Kuten Sirkka Paikkala osuvasti kirjoittaa, paikannimiin perustuu kykymme hahmottaa alueita ja paikantaa pienempiäkin kohteita (Paikkala 1999, 200). Paikkalan (2001) mukaan paikannimet ovat mielessämme kuin verkko, joka peittää fyysisen ympäristömme. Verkon yksittäisten silmukoiden avulla voimme havaita, kuinka paikat liittyvät toisiinsa. Suurten alueiden nimet muodostavat suurisilmäisen verkon, kun taas pienemmillä alueilla verkot käyvät yhä pienisilmäisemmiksi. Nämä verkot muodostavat koordinaatiston, jonka avulla hahmotamme ulkoista maailmaa. (Paikkala 2001, 186.)

Nimet ovat viestijärjestelmä, jonka avulla yhteiskunta ja sen palvelut toimivat, mutta samalla niillä on kulttuuritehtävä. Nimien suunnittelu ja käsittely kertoo siitä, minkä arvoisena kielen ja mielen kulttuuria pidämme. (Paikkala 2001, 188.) Paikkalan (1999) mukaan huoli paikannimien kohtelusta ei ole uusi. Suomessa on tehty vuodesta 1956 lähtien aloitteita nimistönhuollon turvaamiseksi lailla. Vuoden 1957 valtiopäivillä lakivaliokunta kuitenkin katsoi nimistönhuollon hoituvan hallinnollisten elimien, kuten keskusvirastojen, kautta. Eduskunta esitti vain toivomuksen, että nimeämisen yhteydessä huomioitaisiin kieliasun lisäksi paikan historialliset perinteet ja paikallinen omaleimaisuus. Tämä toivomus jäi kuitenkin käytännössä tehottomaksi. Sanakirjasäätiön nimistöjaos esitti vuonna 1962 opetusministeriölle, että ministeriö tekisi esityksen nimistönhuojelulaista. Asia ei kuitenkaan edennyt eduskunnassa. Viimeksi nimiasia otettiin valtiopäivillä esille 1978. (Paikkala 1999, 200-201.)

Jo vuonna 1965 julkaistiin Viljo Nissilän teos **Paikannimistömme huolto ja suojele**. Nissilän mukaan ajatus paikannimistömme tietoisesta huollosta heräsi 1800-luvun lopulla (Nissilä 1965, 40). Nissilän mukaan nimistönhuojelu tulisi rinnastaa luonnonsuojeluun. Virastot olisi velvoitettava hankkimaan lausunnot asiantuntijoilta etenkin kun kysymyksessä ovat kulttuurinimet. Uuden virallisen nimen tulee soveltua muuhun nimistöön, mutta sen tulee erottua myös muista jo

käytössä olevista nimistä. (Nissilä 1965, 56 – 58.)

Sirkka Paikkala (1999) kertoo, että vuonna 1996 Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksessa asetettiin työryhmä laatimaan selvitystä paikannimilain tarpeellisuudesta johtuen muun muassa nimistön suunnittelussa – tai oikeammin suunnittelemattomuudessa – ilmenneistä epäkohdista. Keskeisenä tavoitteena oli hankkia kokonaiskuva nimistönhuollon tilanteesta ja tarpeista. Syksyllä 1997 julkaistiin työryhmän raportti, jossa esitellään laajan esimerkkiaineiston avulla paikannimien käsittelyyn liittyviä ongelmia. Esiin tuodaan myös lainsäädännöllisiä ja hallinnollisia puutteita, jotka aiheuttavat ongelmia ja estävät niiden ratkaisun. (Paikkala 1999, 201 – 202.)

Paikkalan (1999) mukaan paikannimistöön kohdistuu monenlaisia muutospaineita. Yksi näistä on kansainvälistyminen. Se tuo vieraiden kielten aineksia myös kotimaiseen paikannimistöön. Nimenvallinnan perusteena voi olla myös kaupallisuuden ja markkinoinnin tuomat hyödyt. Mikäli tarkoitus on tehdä voittoa, halutaan kohteelle antaa myyvä nimi. Yritykset haluavat nimensä näkyviin myös yleisessä paikannimistössä. (Paikkala 1999, 202 – 203.)

Paikkala (1999) kertoo, että nimistö myös köyhtyy. Maatalousyhteiskunta tarvitsi ja käytti jokapäiväisessä viestinnässä erisnimiä. Ne olivat lähipiirin ja paikkojen nimiä. Jokaisella pellolla, talolla ja suolla oli nimi, joka tunnettiin. Nykyään tämä nimistö on yhä harvempien tiedossa. Suurin osa liikenteestä kulkee suurilla numeroiduilla moottori- ja valtateillä, ja kylien oma paikannimistö jää etenkin ohikulkijalta monesti täysin huomaamatta. Myös laajempien alueiden maantieteellinen tuntemus voi supistua nimien vähenemisen vuoksi. Hallinto- ja suunnittelukäytännöt ja poliittinen päätöksenteko ovat etääntyneet paikallisesta nimiperinteestä siinä määrin, että ne tuottavat alkuperäistä nimistöä köyhdyttäviä uudisnimiä. Nämä hallinnolliset ”työnimet” saattavat pahimmassa tapauksessa antaa vaikutelman, ettei Suomessa ole vanhaa kulttuuria kuten muissa Euroopan maissa. Nimistön suunnittelua hankaloittavia tekijöitä ovat myös:

- virallisten ja helposti saatavien nimirekisterien puuttuminen
- maarekisterikylien nimien vanhentuneet kirjoitusasut
- paineet elävien henkilöiden muistamiseen kaavanimistössä
- paikallistuntemuksen puute
- nimiä antavien viranomaisten keskinäisen koordinaation puute niin kunnallisella, kuntien välisellä kuin valtakunnallisellakin tasolla. (Paikkala 1999, 203 – 204.)

Paikannimet saattavat myös kadota. Terhi Ainiala (2001) kirjoittaa paikannimistön keräämisen yhteydessä havaitusta nimistön katoamisesta. Viime vuosina Suomessa on tutkittu melko paljon paikannimistön muuttumista. Aiemman keruukauden nimikokoelmia on verrattu nykynimistöön ja havaittu, että yllättävän suuri osa paikannimistöstä näyttää kadonneen muutamassa kymmenessä vuodessa. Pääasiassa paikannimien mittavaan katoamiseen on syynä ollut maaseudun muuttuminen. Väestön muuttaessa kaupunkeihin ei paikoista puhumiseen tarvita yhtä paljon nimiä

kuin aikaisemmin. (Ainiala 2001, 7.)

Sirkka Paikkalan (1999) mukaan on olemassa myös tekijöitä, jotka tukevat paikannimistömme säilymistä, arvostusta ja tuntemista ja auttavat nimistönhuollossa ja -suunnittelussa. Tällaisia ovat ensisijaisesti pitkälinen paikannimien keruu ja arkistointi sekä karttojemme monipuolisuus ja korkea taso. Muun muassa Maanmittauslaitoksen peruskarttojen nimet on tarkistettu asiantuntijavoimin. Viime aikoina myös kansalais- ja julkaisutoiminta on tehnyt perinteistä paikannimistöä tunnetuksi ja lisännyt sen arvostusta. (Paikkala 1999, 204.) Ainialan (1997) mukaan paikannimet säilyvät, jos niitä tarvitaan. Kaksi välttämätöntä ehtoa paikannimen säilymiselle ovat tradition katkeamattomuus ja tarkoitteiden pysyvyys. Paikannimien säilyminen edellyttää asutuksen jatkuvuutta. (Ainiala 1997, 161.)

Paikkala (2001) kertoo, että vuoden 1999 Euroopan rakennusperintöpäiviä vietettiin Suomessa paikannimien merkeissä. Tapahtuma järjestetään vuosittain Euroopan neuvoston jäsenmaissa, ja kukin maa valitsee itse teemansa. Suomi on ollut mukana vuodesta 1992. Kokonaisen paikannimivuoden järjestämistä ehdotti Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen toimistopäällikkö Eeva Maria Närhi syksyllä 1995. Paikannimivuoden aihe rajattiin rakennetun ympäristön nimistöön. Keskeisiksi nousivat näin osoitenimet ja kaavanimet (Paikkala 2001, 176 – 177), eli juuri se nimistö, jota tässäkin tutkimuksessa tarkastellaan. Paikkalan (2001) mukaan raja-osoittautui moneltakin kannalta merkittäväksi. Se otti huomioon yhteiskunnan muuttumisen ja sen vaikutukset nimistön muutokseen. Se avasi mahdollisuuden yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja konkreettisten parannusesitysten tekemiseen. Tutkimuksessa alettiin kiinnittää entistä enemmän huomiota rakennetun ympäristön paikannimiin, ja muun muassa Kotimaisten kielten tutkimuskeskus aloitti yhdessä Helsingin yliopiston suomen kielen laitoksen kanssa hankkeen kaupunkinimistön tutkimiseksi. (Paikkala 2001, 178.) Tämän jälkeen Kotimaisten kielten tutkimuskeskus on käynnistänyt monia kaupunkinimistöön ja epäviralliseen nimistöön kohdistuvia tutkimushankkeita, jotka ovat tehneet aiheesta tunnetummaksi valtakunnallisella tasolla. Näistä lisää tietoa saa Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen Internet-sivuilta osoitteesta www.kotus.fi.

2.4.1 Ryhmänimet

Ainialan ym. (2008) mukaan monilla kaupunkialueilla laajin nimistön pääryhmä on ryhmänimet eli aihepiirinimet. Ne ovat jonkin tietyn aihepiirin ympärille muodostettuja nimiä. Tärkeä syy tällaisten nimien luomiseen on, ettei vanha paikannimistö ole riittänyt täyttämään kaavanimistön tarvetta. Perinteisesti nimiin sopivina aiheina on pidetty sellaisia, jotka tuovat esiin paikallisia piirteitä omaleimaisella tavalla. (Ainiala ym. 2008, 135.) Tutkimani Hallilan kaupunginosan kadunnimet ovat pääasiassa ryhmänimiä. Keskelle metsää raivatulle alueelle sopivat hyvin metsäaiheiset nimet.

Suonimet taas tuovat soistuvan maaston erityisyyden mukavasti esille. Kuten jo aiemmin mainitsin, Louhivaara kertoo teoksessaan, että ryhmänimet on valittu vanhan nimistön puuttumisen takia (Louhivaara 1999, 143).

Kun vanha paikannimistö ei Aallon (2002) mukaan monessakaan paikassa enää riitä kattamaan kaavanimistön tarpeita, pohjautuu nykyinen kaavanimistön suunnittelu pitkälti ajatukselle, että yhden alueen nimet muodostavat jonkinlaisen kokonaisuuden. Tämän vuoksi aihepiiri- eli ryhmänimeämistä pidetäänkin tarkoituksenmukaisena nimenmuodostuskeinona. Koska paikallisia nimiaihteita ei koskaan voi löytyä loputtomasti, ovat suunnittelijat turvautuneet niin sanottuihin vapaasti valittuihin aiheisiin. Aallon mukaan nimen ja kohteen välinen sidos ei saa olla liian yleisluontoinen. Tämän vuoksi muun muassa luontoaiheiset ryhmänimet saatetaan kokea ongelmallisiksi, koska ne tuntuvat sopivan liian hyvin moneen paikkaan. (Aalto 2002, 209.) Pohdin myös tätä asiaa aineistoa tarkastellessani. Aalto (2001) kirjoittaa, että ryhmänimien aihepiiri voidaan poimia myös alkuperäisnimistöstä, ja sen avulla luoda historiaa ja juuria rakennetulle alueelle ja täten vaikuttaa myös asukasviihtyvyyteen (Aalto 2001, 72).

Aallon (2002) mukaan ryhmänimien hyvänä puolena on pidetty sitä, että ne jäsentävät kaupunkikuvaa. Aihepiireittäin sijoittamisen koetaan helpottavan nimien muistamista ja kohteiden paikantamista. Ongelmana puolestaan on pidetty nimenkäyttäjille käsittämättömän erikoissanaston käyttöä. Mikäli nimien alkuosat ovat vieraita nimien käyttäjille, on niitä myös vaikeampi mieltää ryhmään kuuluviksi. (Aalto 2002, 216 – 217.) Jälkimmäisessä tapauksessa nimien oppiminenkin on varmasti vaikeampaa. Hallilasta tällaisia urbaanille ihmiselle vieraampia nimiä ovat ainakin kerkkä, karike, leimikko ja varvikko, jotka eivät ole enää kovinkaan yleisesti käytettyjä tai tunnettuja.

Ryhmänimet eivät ole mikään uusi keksintö. Louhivaara (1999) kertoo, että esimerkiksi Amsterdamissa ja Kööpenhaminassa ryhmänimet on otettu käyttöön jo 1600-luvulla ja Pariisissa 1800-luvulla. Pohjoismaihin ryhmänimeämisen periaate levisi 1800-luvun lopulla, kun kaupungit alkoivat kasvaa teollistumisen seurauksena. Tampereen kaavanimistöön ensimmäiset ryhmänimet on otettu niinkin varhain kuin 1897, jolloin tulivat Kalevala-aiheiset nimet. Tuolloin alkuperäinenkin nimistö olisi riittänyt, mutta 1890-luku oli Suomessa Kalevala-romantiikan aikaa, joten eepoksen vaikutus levisi kadunnimistöönkin. Myöhemmin, tarpeen kasvaessa, on mukaan otettu muitakin aihepiirejä. Erityisesti Hervannan katuja nimettäessä on jouduttu käyttämään useitakin eriaiheisia ryhmänimiä, koska alue – kuten Hallilakin – on ollut asumatonta metsämaata ennen rakentamista, ja alkuperäinen nimistö on ollut harvalukuista. Joillakin aihepiireillä on luonteva ja selkeä yhteys kaupunkiin tai kaupunginosaan ja sen historiaan. Toisinaan on ollut pakko turvautua vapaasti valittuihin aihepiireihin. (Louhivaara 1999, 39.) Ainialan mukaan ryhmänimeäminen on nykyään melko tavallista pienissäkin taajamissa (Ainiala 2005, 14).

2.4.2 Nimeäminen Tampereella

Kunnissa nimien suunnittelu kuuluu tekniselle toimialalle (Ainiala ym. 2008, 131). Tampereella toimii kadunnimitoimikunta, jonka tehtävänä on harkita katujen ja muiden yleisten alueiden nimikysymyksiä ja tehdä esityksiä asiassa niitä käsitteleville kaupungin viranomaisille. Vuonna 2015 kadunnimitoimikuntaan kuuluu sen puheenjohtaja Matti Heinivaho, varapuheenjohtaja Jari Niemelä sekä jäsenet Markku Forsberg, Petri Jokinen, Marja-Leena Niittymäki, Hanna Porkkala ja Marita Sandt. Toimikunnan sihteerinä toimii projektiarkkitehti Jouko Seppänen. (Tampereen kaupunki 2015.) Kadunnimitoimikunta kokoontuu tarvittaessa. Toimikunta tekee esityksiä muun muassa yhdyskuntalautakunnalle, jonka yhtenä tehtävänä on tilaajana järjestää yleis- ja asemakaavoitusta ja kaupunkiympäristön suunnittelua (Tampereen kaupungin lautakuntien johtosääntö 10.11.2014). Kadunnimitoimikunnan sihteerin Jouko Seppäsen haastattelussa kävi ilmi, että kadunnimitoimikunnassa on aikanaan ollut historian ja suomen kielen asiantuntijoita, mutta tällä hetkellä heitä ei ole mukana, vaan kaikki jäsenet ovat niin sanotusti maallikkojäseniä. Kadunnimien suunnittelu ei kenellekään ole leipätyö, vaan toimikunnan jäsenille maksetaan sovitut kokouspalkkiot kokoontumisista, jotka ovat normaalin työajan ulkopuolella. Toimikunnan sihteeri tekee työtä täysin oman toimen ohella. (Henkilökohtainen tiedonanto 7.4.2015.)

Tampereen kadunnimitoimikunnan lyhyen historiikin ovat kirjoittaneet Juha Jaakola ja Uuno Sinisalo. Vuonna 1954 toimintansa aloittaneen kadunnimitoimikunnan päätehtävänä on säilynyt katujen, teiden, kevyen liikenteen väylien ja puistojen nimien suunnittelu valmisteilla oleviin uusiin asemakaavoihin. Aloite tulee kaavoitusviraston, vuoden 1993 alusta ympäristöviraston kaavoitusyksikön taholta. Toimikunnan annettua nimiesityksensä nimi kirjoitetaan asemakaavakarttaan, jonka hyväksymisen ja vahvistamisen myötä nimet tulevat lainvoimaisiksi. (Jaakola & Sinisalo 1994, 24 – 25.) Jaakolan ja Sinisalon (1994) mukaan vuosina 1974 – 1993 kaupungin rakennettua aluetta laajennettiin kadunnimistön määrään suhteutettuna aiempaa nopeammin. Pientaloasumisen suosio lisäsi väljiä asuinalueita. Uusien katujen rakentaminen ja nimeäminen lisääntyivät merkittävästi. Vähäisiä paikannimiä täydennettiin ryhmänimillä muun muassa Hallilassa. (Jaakola & Sinisalo 1994, 9.) Uusia kaupunginosia aletaan rakentaa nykyisin enää hyvin harvoin. Kaava-alueiden nimistöehdotuksia valmisteltiin runsaimmin Hallilaan, jonka koko nimistö on edellä mainitulta jaksolta. 43 nimestä suurin osa on metsä-aiheesta tehtyjä ryhmänimiä, ja vanha paikannimistö on käytetty kokonaan. (Jaakola & Sinisalo 1994, 28.)

3 Aineisto ja sen analyysi

Aineistoni koostuu 43 kulkuväylän nimestä, jotka sijaitsevat Hallilan kaupunginosassa Tampereella. Mukana on katuja, polkuja, puistoja, teitä ja yksi tori. Aineiston vähäisyyden vuoksi olen pyrkinyt tarkastelemaan sitä monesta erilaisesta näkökulmasta. Olen kerännyt aineistoni käyttäen Pirkanmaan puhelinluettelon 2014 karttasivua sekä henkilökohtaisesti kiertänyt asuinalueen ja kerännyt ja tarkistanut kulkuväylien nimet.

1. Havumetsänkatu	23. Lukonlahdentie
2. Honkakatu	24. Männikönkatu
3. Honkapolku	25. Männikönpolku
4. Jäkäläkatu	26. Neulaskatu
5. Karikekatu	27. Neulaspolku
6. Karikepuisto	28. Neulaspuisto
7. Katajikonkatu	29. Näreikönkatu
8. Katajikonpuisto	30. Näreikönpolku
9. Kelohongankatu	31. Näreikönpuisto
10. Kerkkäkatu	32. Pajukonkatu
11. Koivikonkatu	33. Pajukönpolku
12. Koivikönpolku	34. Palaneensuonpolku
13. Koivikonpuisto	35. Pehkusuonkatu
14. Kuusikonkatu	36. Pikkupehkusuonpuisto
15. Kuusikönpolku	37. Pollarintie
16. Kuusikontori	38. Rääsynkorvenpolku
17. Lehtimetsänkatu	39. Rääsynkorvenpuisto
18. Leimikonkatu	40. Tuohikatu
19. Lepikönkatu	41. Tuohipolku
20. Lepikönpolku	42. Varvikonkatu
21. Lepikönpuisto	43. Vesakonkatu
22. Loukkaankatu	

Hallila keskittyy kolmen kadun – Pehkusuonkadun, Havumetsänkadun ja Loukkaankadun – rajaaman, ympärysmitaltaan noin kolmen kilometrin pituisen, alueen keskelle ja laiduille. Kuten kuvasta 1 näkyy, se on maantieteellisesti harvinaisen selkeärajaan kaupunkinosa, joka erottuu kartalta helposti. Lännessä tarkastelemani alue rajautuu Veisun ja Hallilan väliseen Pehkusuohon,

pohjoisessa Tampereen itäiseen kehätiehen, idässä Hervannan valtavyylään ja etelässä Hallilan ja Hervannan väliseen kanjoniin, lukuun ottamatta Loukkaankatua, Lukonlahdentietä ja Pollarintietä, jotka sijaitsevat osin tämän alueen ulkopuolella. Pollarintietä en saanut mahtumaan karttakuviiin, mutta sen osuus tutkimuksessani on niin pieni, että puute ei haittaa. Lukijalle tiedoksi, että Pollarintie jatkuu Lukonlahdentiestä länteen.

KUVA 1. Hallilan kartta

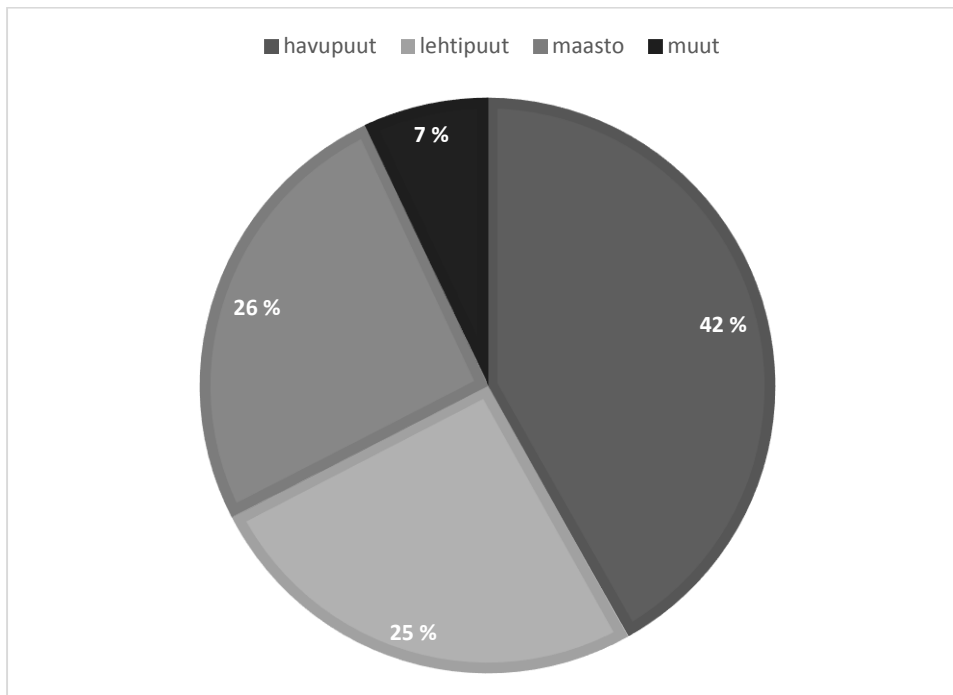
Hallilan eri osien välillä on metsikköä, jonka halki risteilevät polut toimivat oivallisina oikoreitteinä laidalta toiselle. Lisäksi Lehtimetsänkatu toimii alueen halkaisijana. Monet lenkkeilijät kiertävätkin joko ”ympyrän” tai ”kahdeksikon”. Useat pienetkin polut on nimetty tai ainakin merkitty kulkureiteiksi liikennemerkkein. Esimerkiksi Rääsynkorvenpuisto on metsäpolku, jonka alussa on kevyenliikenteenväylän merkki. Erityisesti kiinnitin huomiota siihen, että monen tällaisen merkin alapuolelta puuttuu lisäkyltti ”Ei talvikunnossapitoa”.

Jaottelin aineistoni seuraavasti: kasvitieteellinen näkökulma, perusosat, määriteosien sisältö ja kieliopillinen muoto, nimeämisajankohta ja ryhmänimistä poikkeavat kadunnimet. Tutkin nimien semanttisia yhteyksiä ja niiden toteutumista maastossa. Lisäksi tarkastelin aineistoani suhteessa nimeämissuosituksiin sekä nimien uniikkiutta.

3.1 Kasvitieteellinen jaottelu

Jaottelin kadunnimet ensin kasvitieteelliseltä pohjalta havupuihin, lehtipuihin, maapohjaan ja muihin seikkoihin perustuviin nimiin. Kuvasta 2 näkyy selkeästi, miten havupuihin perustuvia nimiä on selvästi eniten, ja lehtipuihin ja maapohjaan perustuvia nimiä keskenään lähes yhtä paljon.

KUVA 2. Määriteosien kasvitieteellinen jaottelu

Havupuihin perustui 18 nimeä: Havumetsänkatu, Honkakatu, Honkapolku, Katajikonkatu, Katajikonpuisto, Kelohongankatu, Kerkkäkatu, Kuusikonkatu, Kuusikonpolku, Kuusikontori, Männikönkatu, Männikönpolku, Neulaskatu, Neulaspolku, Neulaspuisto, Näreikönkatu, Näreikönpolku ja Näreikönpuisto. Erilaisia määriteosia näillä kadunnimillä oli yhteensä yhdeksän: Havumetsä-, Honka-, Katajikon-, Kelohongan-, Kerkkä-, Kuusikon-, Männikön-, Neulas- ja Näreikön-.

Lehtipuihin perustui 11 nimeä: Koivikonkatu, Koivikonpolku, Koivikonpuisto, Lehtimetsänkatu, Lepikönkatu, Lepikönpolku, Lepikönpuisto, Pajukonkatu, Pajukonpolku, Tuohikatu ja Tuohipolku. Näiden määriteosia oli viisi: Koivikon-, Lehtimetsän-, Lepikön-, Pajukon- ja Tuohi-.

Muuhun kasvillisuuteen perustuvia nimiä oli 11: Jäkäläkatu, Karikekatu, Karikepuisto, Leimikonkatu, Palaneensuonpolku, Pehkusuonkatu, Pikkupehkusuonpuisto, Rääsynkorvenpolku,

Rääsynkorvenpuisto, Varvikonkatu ja Vesakonkatu. Määriteosia oli kymmenen: Jäkälä-, Karike-, Leimikon-, Palaneensuon-, Pehkusuon-, Pikkupehkusuo-, Rääsynkorven-, Varvikon- ja Vesakon-.

Luin muuhun kasvillisuuteen perustuviin nimiin maa-ainesten lisäksi myös matalan kasvillisuuden nimet, joita voi käyttää ainakin periaatteessa niin havu- kuin lehtipuidenkin yhteydessä, tai joilla ei ole mitään selkeää yhteyttä varsinaiseen puustojaotteluun. Tällaisia olivat vesakko, varvikko ja leimikko. Yleisesti kuljetaan vesakkoa kasvavassa maastossa tai varvikossa, ja leimikko taas liittyy metsänhoitoon ja puuston kaatamiseen. Jaottelua tuki nimenomaan kasvustoon ja maastoon viittaava määriteosa. Vesakatu tai Varpukuja olisivat saattaneet johtaa toisenlaiseen jaotteluun. Havumetsänkadun ja Lehtimetsänkadun jaottelin niiden kuvaamien puulajien joukkoon, koska ne toimivat ikään kuin kokoojakatuina suurimmalle osalle edustamiensa puutyypin mukaan nimetyistä kaduista. Toisaalta ne toki olisivat sopineet myös maastopohjaiseen ryhmään.

Vesakolla tarkoitetaan vesojen tai siemenestä kasvaneiden taimien kasvustoa. Vesa puolestaan on varsinkin lehtipuiden varren tyvestä, juuresta tai kannosta kasvava nuori varsi. (Kielitoimiston sanakirja 2015.) Varvikko on varpujen kasvusto, varpua kasvava maasto. Varpu taas on enintään puoli metriä korkea, tyvestä haarova puuvartinen kasvi. (Kielitoimiston sanakirja 2015.) Esimerkiksi mustikka ja puolukka ovat varpuja. Hieman kookkaampi varpukasvi on juolukka. Varpu voi myös olla varpuluudan valmistukseen käytettävä koivun tai pajun oksa, joka on muotoiltu varvuksi. (Wikipedia 2014.) Leimikko on ihmisen työn tulosta ja tarkoittaa hakattavaksi merkittyä metsäaluetta (Kielitoimiston sanakirja 2015). Koska kysymyksessä on kuitenkin -kkO-johtimella merkitty kollektiivi, joka on tässä yhteydessä luontevinta tulkita paikkaa kuvaavaksi, luokittelen leimikon maastoksi samoin kuin varvikon ja vesakonkin. Kollektiiveista lisää luvussa 3.3. Muilla perusteilla annettuja nimiä oli kolme: Loukkaankatu, Lukonlahdentie ja Pollarintie. Nämä nimet jäävät 'Metsä kasveineen' -ryhmänimien ulkopuolelle, ja käsittelen niitä myöhemmin luvussa 3.5.

Puunnimiä kantaa yhteensä 24 nimeä, jotka edustavat kahdeksaa eri puunnimeä, joista honka ja mänty tarkoittavat molemmat samaa puuta, samoin kuusi ja näre, joka tarkoittaa nuorta kuusta (Kielitoimiston sanakirja 2015). Joukkoon kuuluvat honka, kataja, koivu, kuusi, leppä, mänty, näre ja paju. Jokaista puunnimeä on käytetty kahdesta kolmeen kertaan, hongasta on käytössä myös muoto kelohonka, joka esiintyy vain kerran. Lehtipuuta tarkoittavia näistä on kolme, havupuuta neljä. Puun osia nimistä on kolme: kerkkä, neulanen ja tuohi. Kerkkä on kuusen vuosikasvain, neulanen havupuun lehti ja tuohi koivun rungon kuorikerros.

Maapohjaan tai maa-ainekseen viittaavat nimet jäkälä, karike, korpi, suo, varvikko ja vesakko, joista korpi viittaa tietynlaiseen suolajiin ja varvikko ja vesakko tietynlaisen kasvuston valtaamaan maastoon. Ihmisen merkitsemään puustoon viittaa leimikko. Jäkälät ovat kalliolla kasvavien sienten tai levien muodostama eliöyhdistelmiä. Karike on metsän kuivaa ja kuollutta aluskasvillisuutta. Suo

on vetinen maapohja, ja korpi puustoinen, yleensä kuusta tai koivua kasvava suoalue. Korvella voidaan tarkoittaa myös synkkää, kaukaista ja suurta kuusimetsää. (Kielitoimiston sanakirja 2015.) Ottaen huomioon Hallilan maaperän, suota merkitsevä korpi on luontevin tulkinta.

Jokaisella Hallilan suo-loppuisella nimellä on erilainen määre, joka nimeää kyseessä olevan suon, joka taas toimii paikannimenä. Pehkusuo on saanut nimensä siitä, että sieltä on aikanaan nostettu turvetta pehkuiksi eli eläinten kuivikkeeksi. Pikkupehkusuo taas on Pehkusuo vieressä oleva kosteikkoalue. Rääsynkorpi-alkuiset reitit ovat saaneet nimensä alueelta tunnetun paikan mukaan, joka joistakin kartoista löytyy Hallilan luoteiskulmasta. Palaneensuonpolku on nimetty alueella aiemmin kyteneen suopalon mukaan. (Louhivaara 1999, 147.)

Paikoin nimet muodostavat semanttisesti loogisia kokonaisuuksia ja jatkumoit, mikä on muun muassa Ainialan mukaan suositeltavaa (Ainiala ym. 2008, 132), mutta epäloogisuuksiakin löytyy. Havumetsänsäntäältä lähtevät Männikönkatu ja Neulaskatu, joita risteävinä tai jatkavina ovat Männikönpolku, Neulaspolku ja Neulaspuisto. Männikönkatua risteää Kuusikonpolku, joka on yhteydessä Kuusikontoriin ja Kuusikonkatuun. Hämmäntävästi sen sijaan Kerkkäkatu tai Näreikön-alkuiset kulkuväylät eivät ole missään yhteydessä Kuusikon-alkuisiin reitteihin, vaan Kerkkäkatu on yhdessä Karikekadun ja Leimikonkadun kanssa ja Näreikönkatu puolestaan lähtee Lehtimetsänsäntäältä ja sijaitsee aivan eri puolella aluetta kuin Kuusikon-alkuiset reitit.

Lehtimetsänsäntäältä lähtevät loogisesti Koivikonkatu, Pajukonkatu, Lepikönkatu ja Varvikonkatu sekä epäloogisesti Näreikönkatu ja Kelohongankatu, joka tosin on aivan Lehtimetsänsäntäkadun ja Havumetsänsäntäkadun risteuksen lähellä. Koivikonkatu risteää Koivikonpolun ja Koivikonpuiston kanssa, ja sen jatkeena on Tuohikatu, joka puolestaan jatkuu Tuohipolkuna, joka myös risteää Koivikonkadun kanssa. Lepikönkatu ja Varvikonkatu muodostavat lenkin, jota halkoo Lepikönpuisto. Lepikönpolku puolestaan risteää Lepikönkadun kanssa.

Kuva 3 havainnollistaa erityyppisten määriteosien sijoittumista alueelle. Havupuunimet on merkitty turkoosilla, lehtipuunimet vaaleanpunaisella ja maastonimet sinisellä. Ryhmänimistön ulkopuoliset kadut on merkitty oranssilla. Kuvasta näkyy myös, miten kaikki lehtipuunimet ovat yhteydessä toisiinsa, kun taas havupuunimet ja maastonimet ovat osin irrallaan toisistaan.

KUVA 3. Erityyppisten määriteosien sijainti Hallilassa

Yhteensä erilaisia määriteosia Hallilasta löytyy 26, joista luonnonkasveista tai maastotyyppistä nimensä saaneita on 23. Näistä suo-loppuisia on kolme, joilla jokaisella on erilainen alku, joka määrittää sanaa 'suo' toimien suon nimenä. Tarkastelin määriteosia suhteessa Kiviniemen (1990) listaan yleisimmistä kasvimaailmaan liittyvistä nimityksistä, joita on käytetty paikannimien määriteosina. Joukosta löytyvät seuraavat nimitykset: Honka-, Kuusi-, Näre-, Koivikko-, Lehti-, Paju-, Männikkö- ja Tuohi-. Toisin sanoen kahdeksan Hallilassa käytetyistä erilaisista määriteosista löytyy Kiviniemen 24 yleisimmän nimityksen listalta. Ulkopuolelle jäävät puolestaan Havu(metsä)-, Jäkälä-, Karike-, Katajikko-, Kelohonka-, Kerkkä-, Leimikko-, Lepikkö-, Loukas-, Neulanen-, Pehkusuo-, Varvikko-, Vesakko-, Palanutsuo-, Rääsynkorpi- ja Pikkupehkusuo-. Näitä lähellä on kuitenkin Kiviniemen listasta löytyvä Leppä-, jossa eron tekee vain -kkO-johdin.

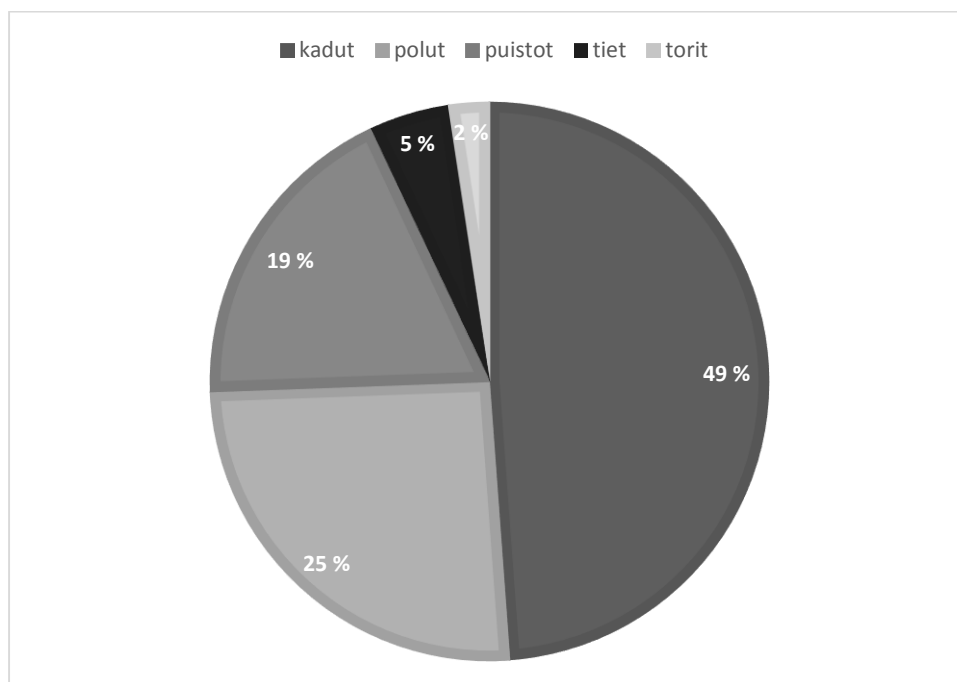
Kysymyksiä herättää määriteosien *mänty* ja *honka* käyttö samalla alueella. Olisiko ollut mahdollista käyttää jotakin toista puunnimeä, joka kuitenkin olisi sopinut kokonaisuuteen? Toinen hämmäntävä seikka on Honka-, Katajikon-, Kerkkä- ja Näreiköncatujen etäisyys muihin havupuukatuihin nähden. Ne sijaitsevat kaikki ikään kuin erillään. Katajikonkadun ”parina” on Vesakonkatu, ja yhdessä ne muodostavat lenkin, jonka keskellä on Katajikonpuisto.

Maantieteellisesti katsoen Katajikonkatu on kuitenkin aivan eri laidalla Hallilaa kuin muut havupuukadut. Näreiköncatu taas lähtee Lehtimetsäncadulta, tosin Kelohongancadun läheltä. Honkakatu on Hallilan lounaiskulmassa yhdessä Jäkäläcadun kanssa. Honka ja jäkäla toki sopivat assosiatiivisesti yhteen, mutta yhteys muihin havupuunimiin jää hataraksi. Kuten jo mainitsin, Näreiköncadun ja Kerkkäcadun olisi luontevaa olla yhteydessä Kuusikon-alkuisiin kulkuväyliin. Onhan Neulas-määreiset nimet sijoitettu aivan Männikön- ja Kuusikon-alkuisten nimien lähistölle. Pehkusuonkatu sijaitsee kaukana alkuperäisestä Pehkusuosta, kun Pikkupehkusuonpuisto kuitenkin on Pehkusuon vieressä sijaitsevan pienemmän soistuvan alueen vieressä. Tästä saa sen kuvan, että nimien sijoitusta ei ole mietitty tarkasti loppuun asti, vaan työ on jätetty kesken tai tehty huolimattomasti.

3.2 Perusosien tarkastelu

Hallilan kadunnimistö pohjautuu 26 määriteosaan, joihin liitetyillä erilaisilla perusosilla on saatu aikaan loput 17 nimeä. Perusosista käytössä ovat yleisyysjärjestyksessä katu, polku, puisto, tie ja tori. Katuja on 21, polkuja 11, puistoja kahdeksan. Teitä on kaksi: Lukonlahdentie ja Pollarintie, ja toreja yksi: Kuusikontori. Kuva 4 havainnollistaa perusosien jakautumista Hallilan kadunnimistössä. Katuja on liki puolet, puistoja ja polkuja yhteensä suunnilleen saman verran. Jakauma muistuttaa hyvin paljon määriteosien jakaumaa, eli katuja on hiukan enemmän kuin havupuunimiä, polkuja on saman verran kuin lehtipuunimiä ja puistoja hiukan vähemmän kuin maastonimiä. Tiet ja torit ovat merkittävässä vähemmistössä kuten myös ryhmänimien ulkopuolelle jäävät nimet.

KUVA 4. Perusosien jakautuminen Hallilan kadunnimissä

Taulukossa 1 on Hallilan kadunnimet perusosien mukaan jaoteltuna. Siitä näkee helposti muun muassa sen, miten samat määriteosat toistuvat eri perusosien kanssa ja mitkä ovat niin sanotusti itsenäisiä määriteosia. Selvyiden vuoksi olen kursivoinut itsenäiset määriteosat, jotka esiintyvät nimistössä vain kerran. Taulukosta näkee hyvin, miten itsenäisiä määriteosia on eniten kaduissa (10) kun taas itsenäisiä määriteosia on poluissa ja puistoissa vain yksi kummassakin. Tämä havainnollistaa hyvin, miten ryhmänimistööön valittuja nimiä on käytetty säästeliäästi ja semanttisia yhteyksiä muodostaen.

TAULUKKO 1. Hallilan kadut perusosien mukaan jaoteltuna

Kadut	Polut	Puistot
<i>Havumetsänkatu</i>	Honkapolku	Karikepuisto
Honkakatu	Koivikonpolku	Katajikonpuisto
<i>Jäkäläkatu</i>	Kuusikonpolku	Koivikonpuisto
Karikekatu	Lepikönpolku	Lepikönpuisto
Katajikonkatu	Männikönpolku	Neulaspuisto
<i>Kelohongankatu</i>	Neulaspolku	Näreikönpuisto
<i>Kerkkäkatu</i>	Näreikönpolku	<i>Pikkupenhkusuonpuisto</i>
Koivikonkatu	Pajukonpolku	Rääsynkorvenpuisto
Kuusikonkatu	<i>Palaneensuonpolku</i>	
<i>Lehtimetsänkatu</i>	Rääsynkorvenpolku	
<i>Leimikonkatu</i>	Tuohipolku	
Lepiköncatu		
<i>Loukkaankatu</i>		
Männiköncatu		
Neulaskatu		
Näreiköncatu		
Pajukonkatu		
<i>Penhkusuonkatu</i>		
Tuohikat		
<i>Varvikonkatu</i>		
<i>Vesakonkatu</i>		

Kuva 5 havainnollistaa eri perusosien jakautumisen alueelle. Kadut on merkitty oranssilla, polut sinisellä, puistot pinkillä, tori turkoosilla ja tiet punaisella. Se kuvaa selkeästi, miten suurin osa väylistä on katuja, ja miten puistot ja polut yhdistävät suurempia kulkuväyliä toisiinsa.

KUVA 5. Perusosien jakautuminen Hallilan alueelle

Kadut, polut ja osa puistoista yhdistyvät perusosiltaan loogiseksi jatkumoiksi. Määriteosissa on havaittavissa epäloogisuutta, mikä tuli esille luvussa 3.1. Samaa määriteosaa käytetään jopa kolmen eri perusosan kanssa, ja kaikki saman määriteosan sisältävät nimet ovat yhteydessä toisiinsa joko risteävinä, jatkuvina tai muuten hyvin läheisinä väylinä. Loogista on myös se, että kadut ovat suurimpia väyliä ja polut vähän pienempiä, usein päällystettyjä mutta vain kevyelle liikenteelle varattuja. Puistot ovat pienimpiä, paikoin polunomaisia kevyen liikenteen kulkuväyliä, joiden yhteydessä saattaa olla myös leikki- ja oleskelualue.

Kuusikontori ei ole torikäytössä, mutta alue on kuitenkin liikekeskuksen keskellä oleva aukio, jota voisi torina käyttää. Itselleni tuntemattomista syistä tilaa ei kuitenkaan juuri hyödynnetä. Tiet kulkevat tarkasti ottaen Hallilan ydinalueen ulkopuolella. Yleinen moottoriajoneuvoilla ajaminen niillä onkin kielletty, sallittua on vain tonteille ajo. Siten on loogista, että ne ovat teitä eivätkä kaupunkimaisemmiksi miellettyjä katuja.

Sinisalo ja Jaakola (1994) kirjoittavat, että kaduilla on ajoneuvoilla ajo sallittu, kun taas polut ja puistot ovat kevyen liikenteen väyliä. Näin on myös Hallilassa. Tosin Jaakolan ja Sinisalon mukaan lyhyen, päättyvän kulkuväylän perusosan tulisi olla kuja, mutta Hallilassa tällaisetkin väylät ovat katuja. Kevyen liikenteen pääväylän perusosaksi Jaakola ja Sinisalo suosittelevat raittia, mutta niitä ei Hallilasta löydy. Toisaalta alueella ei kovin suuria itsenäisiä kevyen liikenteen reittejä ole, toisin kuin vaikkapa Hervannassa, jossa koko alueen halki kulkee pohjois-eteläsuunnassa Valtaraitiksi nimetty kevyen liikenteen väylä.

3.3 Määriteosien ja perusosien suhteiden tarkastelua

Kaduista yhdeksällä on havupuuhun perustuva määriteosa, viidellä lehtipuuhun perustuva. Näihin on laskettu mukaan yleistävät Havumetsän- ja Lehtimetsän-määritteet. Maapohjaan perustuva nimi on kuudella kadulla. Kaduista ainoa ryhmänimistä poikkeava on Loukkaankatu, joka – kuten jo aiemmin on mainittu – on rakennettu kymmeniä vuosia ennen Hallilan kaavoittamista asuinalueeksi. Havupuisia polkuja on viisi, lehtipuisia neljä ja maapohjaan perustuvia kaksi. Rääsynkorven-määritettä ei löydy kaduista, mutta puistoista kylläkin. Kolmella puistolla määriteosa on saatu havupuusta, kahdella lehtipuusta ja kolmella maapohjasta. Tämä on selkeämmin nähtävissä taulukosta 2, jossa vaakarivillä on nimen peruste ja pystyrivillä perusosan tyyppi.

TAULUKKO 2. Määriteosien ja perusosien suhteet Hallilan kadunnimistössä

	havupuu	lehtipuu	maapohja	muu
katuja	9	5	6	1
polkuja	5	4	2	-
puistoja	3	2	3	-
teitä	-	-	-	2
toreja	1	-	-	-

Määriteosaltaan itsenäisiä katuja on kymmenen: Havumetsänkatu, Jäkäläkatu, Kelohongankatu, Kerkkäkatu, Lehtimetsänkatu, Leimikonkatu, Loukkaankatu, Pehkusuonkatu, Varvikonkatu ja Vesakonkatu. Näillä ei siis ole samaa määriteosaa jonkin polun tai puiston kanssa, vaan ne ovat määriteosaltaan ainoita Hallilassa. Poluista itsenäinen on Palaneensuonpolku, jonka määriteosaa ei muussa nimistössä esiinny. Puistoista ainut itsenäinen on Pikkupehkusuoipuisto, jolla kuitenkin on semanttinen yhteys Pehkusuohon.

Hallilasta löytyy vain kaksi tietä: Lukonlahdentie ja Pollarintie. Itseasiassa vain Lukonlahdentie lähtee Hallilasta ja Pollarintie on siitä erkaneva tie Lukonlahden rannassa, mutta alueellisesti tarkastellen ja karttaa katsellen on luontevaa lukea Pollarintie osaksi Hallilan tiennimistöä. Muualta ei alueelle moottoriajoneuvoilla pääse, ja kyseessä on reitti, jolla moottoriajoneuvoilla ajo on sallittu; tosin vain tonteille, jotka sijaitsevat teiden päässä Lukonlahden rannassa. Selkeää selitystä sille, miksi nämä väylät ovat teitä, en ole löytänyt, mutta ainakin ne eroavat alueen kaduista ja muista kulkuväylistä luonteensa ja sijaintinsa perusteella, jolloin on ymmärrettävää, että niille on annettu eri perusosa kuin alueen muille moottoriliikennöidyille väylillä. Tosin Jaakolan ja Sinisalon (1994) mukaan tie on sopiva perusosa pää- ja kokoojateille, joilla on paljon läpiajoliikennettä, ja sellaisiksi ei Lukonlahdentietä ja Pollarintietä voi hyvälläkään tahdolla luonnehtia.

3.4 Määriteosien kieliopillista tarkastelua

Erilaisia määriteosia Hallilan kadunnimistössä on yhteensä 26. Määriteosista kuusi on nominatiivimuotoisia ja 20 genetiivimuotoisia. Kymmenen näistä on -kkO-päätteisiä. -kkO-päätte tekee nimistä hankalia hahmottaa ja oppia. Siksi tarkastelenkin kyseistä päätettä ja sen esiintymistä tarkemmin, jotta saisin selville miksi sitä on käytetty.

Nominatiivimuotoiset määriteosat ovat Honka-, Jäkälä-, Karike-, Kerkkä-, Neulas- ja Tuohi-. Genetiivimuotoisia ovat Havumetsän-, Katajikon-, Kelohongan-, Koivikon-, Kuusikon-, Lehtimetsän-, Leimikon-, Lepikön-, Loukkaan-, Lukonlahden-, Männikön-, Näreikön-, Pajukon-, Palaneensuon-, Pehkusuon-, Pikkupehkusuo-, Pollarin-, Rääsyrkorven-, Varvikon- ja Vesakon-. Näistä -kkO-päätteisiä on Katajikon-, Koivikon-, Kuusikon-, Leimikon-, Lepikön-, Männikön-, Näreikön-, Pajukon-, Varvikon- ja Vesakon-.

a) Muoto ja koostumus

Ison suomen kielipöytä, myöhemmän ISK:n, mukaan johtimen -kkO sisältävät sanat ovat yleensä substantiivikantaisia. Niiden merkitys on usein kollektiivinen tai yksilönimi. -kkO-päätteellä voi olla myös affektiivista tai deminutiivista käyttöä. (ISK §182.) Hallilan kadunnimistössä -kkO-johtimen sisältävät nimet ovat tulkittavissa nimenomaan kollektiiviksi, koska ne ilmaisevat jonkin tai jonkinlaisen kasvin kollektiivista esiintymistä alueella, kuten koiviKKO tai vesaKKO. Poikkeuksena leimikko ei ole kasvi, vaan joukko kaadettavaksi leimattuja puita, kuten jo aiemmin olen todennut.

b) Kollektiivisuus

ISK:n mukaan tyypillisesti kollektiivisanoja ovat yksikössä käytettävät substantiivit, jotka tarkoittavat samankaltaisista olioista koostuvaa ryhmää tai kokonaisuutta. Kokonaisuuden jäsenille ainakin tietyt keskeiset piirteet ovat yhteisiä. Kollektiivisanoihin kuuluu sekä perussanoja, että erilaisia johdostyyppisiä. Yksi kollektiivisista johdostyypeistä on juuri -kkO-loppuinen johdin. (ISK §557.) Hallilan kadunnimistössä tämä näkyy hyvin. Kollektiivijohtimen omaavat nimet kuvaavat tietynlaisista kasveista koostuvien yksilöiden joukkoa, kuten katajikkO tai varvikko.

ISK:n mukaan kollektiiviseen johdostyyppiin kuuluu parisataa sanakirjalekseemiä. Kantoina on eri vartalotyyppien nomineja, enimmäkseen kaksi- osin kolmitavuisia. Johdin liittyy kantasanan genetiivivartaloon. Noin kaksi kolmannesta sisältää kkO-johdinta edeltävän i:n, joka yleensä korvaa kantavartalon loppuvokaalin tai lyhentää pitkän loppuvokaalin. Johdinvariantti -ikkO on yksinomainen kolmitavuisen tai pitkään vokaaliin loppuvan vartalon jäljessä. I:ton -kkO-johdin taas on vallalla kaksitavuisen O- ja U-vartaloiden yhteydessä. Kaksitavuisiin A-vartaloihin taas voi liittyä sekä i:ton että i:llinen johdin. Joissakin tapauksissa kkO-johtimen etinen i-aines vaikuttaa kantavartalon fonologiseen asuun samoin kuin monikon i-tunnus. (ISK §182.)

Hallilan kadunnimistön -kkO-johtimeen liitetystä vartaloista kaksitavuisia ovat koivu, kuusi, leima, leppä, mänty, näre, paju, varpu ja vesa eli yhdeksän vartaloa. Kolmitavuisen on vain kataja. Kaikissa tapauksissa johdin on liittynyt kantasanan genetiivivartaloon, joita ovat koivu-, kuuse-, leima-, leppä-, männy-, näree-, paju-, varvu-, vesa- ja kataja-. Kahdeksassa tapauksessa on mukana i-aines, ja kaikissa se korvaa kantavartalon loppuvokaalin: koivu- > koivi-, kuuse- > kuusi-, leima- > leimi-, leppä- > lepi-, männy- > männi-, näree- > närei-, varvu- > varvi- ja kataja- > kataji-. Kahdesta tapauksesta i-aines puuttuu: paju- ja vesa-vartaloissa sitä ei ole, koska kyseessä on kaksitavuisen U-

tai A-loppuinen vartalo.

c) Merkityksiä

Kollektiivi voi eri lekseemeissä ilmetä eri tavoin. Usein -kkO-johdoksen tarkoittama kantasanan tarkoitteista koostuva kokonaisuus on esine tai artefakti, kuten lokerikko tai portaikko. Monet kollektiivismerkityksiset -kkO-johdokset ovat paikan nimityksiä. Kantana on yleensä jotain luonnonvaraisen kasvuston tai maaston yksikköä merkitsevä sana. Alaryhmänä ovat metsän tai metsikön nimitykset, joissa kantana on puulajin nimi. Merkitykseltään vähemmän kollektiivisia luonnonpaikan nimiä ovat muun muassa metsikkö, puistikko ja leimikko. (ISK §183)

Edellä sanottu pätee myös Hallilan kadunnimistössä, jossa kollektiivismerkityksisiä -kkO-johdoksia käytetään paikannimityksinä, ja kantana on juurikin jokin luonnonvaraisen kasvuston yksikköä merkitsevä sana, erityisesti juuri puulajin nimi, kuten ISK:ssakin mainitaan. Tätä taustaa vasten Hallilan kadunnimistö on malliesimerkki kollektiivijohtimen käytöstä. Siitä huolimatta se ei helpota nimien kuulemistä, lukemista eikä muistamista.

3.4.2 Perusteita –kkO-johtimen ja genetiivimuodon käytölle

On kysymyksiä herättävää, miksi on päädytty käyttämään genetiivimuotoa ja -kkO-johdinta katuja nimettäessä. Siksi tarkastelen Hallilan kadunnimistöä suhteessa Tampereen muuhun samankaltaiseen kadunnimistöön. Taulukossa 2 on lueteltu Pirkanmaan puhelinluettelon karttasivujen Tampereen kadunnimiluettelosta ja Louhivaaran (1999) teoksesta Tampereen kadunnimet löytyneet saman tai samankaltaisen määriteosan perusteen omaavat kadunnimet. Asemakaavasta poistetut nimet eivät esiinny luettelossa, vaikka löytyisivät kirjallisista lähteistä.

Selitykset ovat Maija Louhivaaran teoksesta **Tampereen kadunnimet** (Louhivaara 1999). On kummallista, miksi samassa kaupungissa on eri kaupunginosissa käytetty niin samankaltaisia ryhmänimien teemoja. Myös sinne tänne ympäri kaupunkia ripotellut samankaltaiset määriteosat hämäävät ja häiritsevät. Ne vaikeuttavat alueellista hahmottamista, minkä pitäisi ennemminkin helpottaa ryhmänimeämisen myötä. Kuten taulukosta 3 näkyy, ennakko-oletukseni mukaan suurin osa samankaltaisista nimistä on annettu kauan ennen Hallilan alueen kaavoitusta ja katujen nimeämistä. Tästä syystä on entistä ihmeteltävämpää, miksi on päädytty juuri niihin nimiin, jotka alueelta löytyy. Olisihan ryhmässä 'Metsä kasveineen' ollut potentiaalia erilaisempaankin nimistöön sen sijaan, että on käytetty jo monesta paikasta löytyviä koivua, kuusta ja mäntyä.

TAULUKKO 3. Muut saman tai samankaltaisen määriteosan omaavat kadunnimet Tampereella. Viimeisenä suluissa kaupunginosa, mikäli sitä ei mainita selityksessä.

nimi	vuosi	peruste
Havutie	1916/1933	ryhmänimi ”Luontoaihe” (Käpylä)
Hongistonkuja	1954	huvilatila Hongiston mukaan (Likolampi)
Katajamäenkatu	1969	ylittää Katajamäen (Pappila)
Koivistonkeskus	1953	kaupunginosan nimen mukaan (Koivistonkylä)
Koivistonkuja	1953	ks. edellinen
Koivistontie	1950	kulkee Koivistonkylän läpi
Koivukuja	1925/1946	ryhmänimi ”Puut ja pensaat” (Härmälä)
Koivulanmäki	1996	alueella asuneen puuseppä Koivulan mukaan (Pispala)
Koivulantie	1939	paikallisen komean koivikon mukaan (Nekala)
Koivupirtinkatu	1955	maarekisteriin merkitty tila (Linnainmaa)
Kuuselankuja	1925/1935	Kuusela-nimisen huvilan mukaan (Härmälä)
Kuusikorvenkatu	1983	alueella kasvavien rauhoitettujen kuusten mukaan (Lamminpää)
Kuusimäenkatu	1952	läheinen Kuusenmäki (Irjala)
Kuusenmäenrinne	1950	hävinyt Irjalan torppa (Irjala)
Kuusistonkatu	1957	Kuusiston torpan mukaan (Korkinmäki)
Kuusistonkuja	1957	ks. edellinen
Kuusitie	1933	ryhmänimi ”Luontoaihe” (Käpylä)
Kuuslahdenkuja	1942	Bruno Kuuslahden mukaan (Messukylä)
Lukkokuja	1973	Lukonmäen alueen nimen aihepiirin mukaan
Lukonmäenkatu	1973	kaupunginosan mukaan
Lukonojankatu	1973	alueella virtaavan Lukonojan mukaan
Männistönkuja	1966	Männistön torpan mukaan (Lentävänniemi)
Männynpellonkatu	1984	vanha paikallisnimi (Leinola)
Mäntyhaantie	1939	entinen viljelysnimi alueella (Nekala)
Mäntykatu	1897	Pyynikin suurten mäntyjen mukaan
Mäntyläntie	1943	vanha peltoalue (Lamminpää)
Pajupuronkatu	1953	vanha palsta ja postitoimipaikka (Koivistonkylä)
Pajupuronkuja	1953	ks. edellinen
Tuohikorventie	1948	alueella sijaitsevan metsä- ja suoalueen nimi (Myllypuro)
Varvunpolku	1987	ryhmänimi ”Puunosien nimet” (Lamminpää)
Varpukuja	1998	ks. edellinen
Vesankatu	1945	ryhmänimi ”Puut ja pensaat” (Härmälä)

Kollektiivijohdinten -kkO omaavat nimet saavat osin selityksen, kun niitä tarkastelee rinnan muiden Tampereen kadunnimien kanssa. Johdin on otettu käyttöön erottamaan muutoin samanalkuiset määriteosat toisistaan. Taulukosta näkyy myös, että pääasiassa samankaltaiset nimet ilman kollektiivijohdinta on annettu ennen Hallilan katujen nimeämistä, minkä vuoksi on loogista, että myöhemmin nimetyt kadut on jotenkin pitänyt erottaa aiemmista saman tai samankaltaisen määriteosan omaavista nimistä. Poikkeuksen muodostavat vain Koivulanmäki, joka on nimetty 1996, ja Varpukuja, joka on nimetty 1998. Kyseenalaista on kuitenkin se, miten tarkoituksenmukaista on käyttää jo monessa muussa kaupunginosassa käytössä olevaa määritettä uuden kaupunginosan nimistössä.

Määriteosan Katajikon- valinnalle ei löydy selitystä muista kadunnimistä, koska kataja-nimitykseen perustuvia nimiä on muualla kaupungissa vain määriteosalla Katajamäen-. Samanlainen havainto koskee määriteosaa Pajukon-, koska muita Paju-alkuisia nimiä on vain Pajupuronkatu ja Pajupuronkuja. Selitys löytyy kuitenkin, kun tarkastelee muita kataja- ja paju-nimityksillä alkavia kadunnimiä muualla Pirkanmaalla. Joukkoon lukeutuu muun muassa kahdeksan Katajatietä, viisi Katajakujaa, kolme Katajakatua ja lukuisa joukko muita samanalkuisia kadunnimiä. Pajuteitä on kahdeksan, Pajukujia viisi ja muita Paju-alkuisia useita.

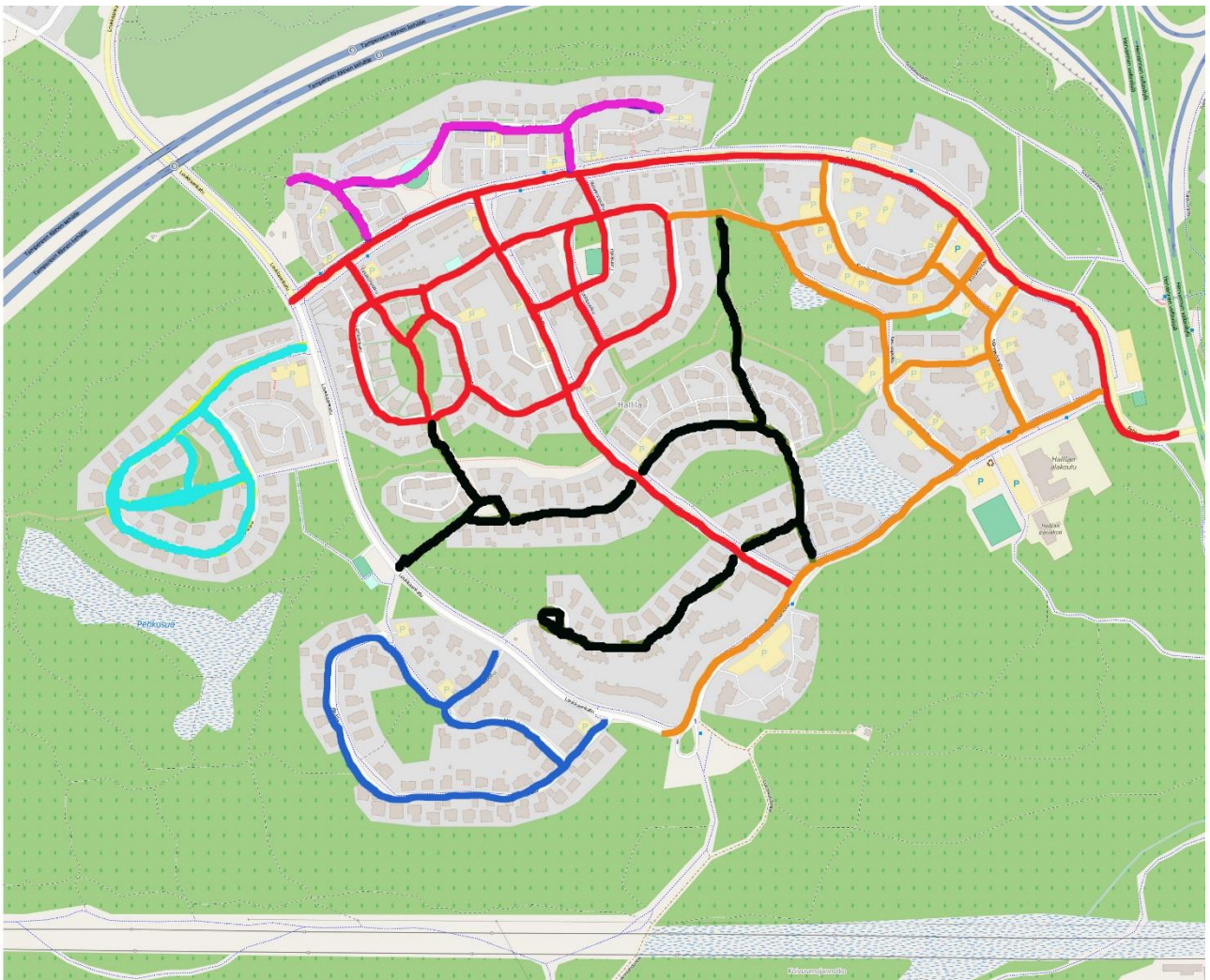
Määriteosalle Koivikon- löytyy selitys lukuisista Tampereella sijaitsevista muista koivuun pohjaavista kadunnimistä. Toisaalta kaupungista kuitenkin ei löydy perustavimmanlaatuista Koivukatu- tai Koivupolku-nimeä, mutta niitäkin on muualla Pirkanmaalla. Sama pätee myös Kuusikon- ja Männikön-nimiin. Muualla kaupungissa on muun muassa Kuusitie, Mäntykatu, Mäntytie ja lukuisia muita Kuusi- ja Mänty-alkuisia kadunnimiä. Varvikonkatu ja Vesakonkatu selittyvät sillä, että ennestään kaupungista löytyy Varvunpolku, Varpukuja ja Vesankatu. Pirkanmaan kadunnimiä tarkastelen lähemmin luvussa 3.7, kun tarkastelen aineistoani suhteessa nimeämissuosituksiin.

3.5 Nimeämisajankohdan vaikutus

Katujen nimeämisajankohdan mukaan pystyy päättämään Hallilan rakentamisjärjestyksen ja näkemään, miten alue on kasvanut keskeltä laidoilta päin. Kuvaan 6 olen merkinnyt katujen nimeämisajat värikoodeilla seuraavasti:

1988	punainen	1991	musta
1989	oranssi	1992	sininen
1990	turkoosi	1993	pinkki

KUVA 6. Hallilan katujen nimeämisjärjestys vuoden mukaan

Loukkaankatu on rakennettu pohjoispäästään jo 1957, mutta milloin eteläpää on rakennettu nykyiseen mittaansa, on epäselvää. Jaakolan ja Sinisalon (1994) teksti viittaa siihen, että eteläpää olisi

kaavoitettu ja rakennettu vasta samaan aikaan Hallilan alueen rakentamisen kanssa (Sinisalo & Jaakola 1994, 28). Muutoin Hallilan kadut on rakennettu ja nimetty vuosien 1988 ja 1993 välillä. Vuosina 1988 ja 1989 on molempina nimetty yhdeksän katua. 1990 on nimetty kaksi katua, 1991 kuusi ja vuosina 1992 ja 1993 kolme katua kumpanakin. Puistojen nimeämisvuosia ei ole tiedossa, mutta koska suurin osa puistoista on sekä maantieteellisesti että määriteosaltaan yhteydessä katuihin ja polkuihin, oletan, että ne on nimetty samoihin aikoihin. Tätä oletusta vahvistaa myös se, että saman määriteosan omaavat kadut ja polut on nimetty aina samana vuonna. Alla olevaan taulukkoon 4 olen merkinnyt puistot edellä mainitun oletuksen mukaisesti, selvyuden vuoksi kuitenkin sulkuihin.

TAULUKKO 4. Hallilan kadunnimet nimeämisvuosittain

1988	1989	1990
Koivikonkatu	Havumetsänkatu	Katajikonkatu
Koivikonpolku	Kuusikonkatu	(Katajikonpuisto)
(Koivikonpuisto)	Kuusikonpolku	Vesakonkatu
Lehtimetsänkatu	Kuusikontori	
Lepikönkatu	Männikönkatu	
Lepikönpolku	Männikönpolku	
(Lepikönpuisto)	Neulaskatu	
Pehkusuonkatu	Neulaspolku	
Tuohikatu	(Neulaspuisto)	
Tuohipolku	Palaneensuonpolku	
Varvikonkatu		
1991	1992	1993
Kelohongankatu	Honkakatu	Karikekatu
Näreikönkatu	Honkapolku	(Karikepuisto)
Näreikönpolku	Jäkäläkatu	Kerkkäkatu
(Näreikönpuisto)		Leimikonkatu
Pajukonkatu		
Pajukonpolku		
Rääsynkorvenpolku		
(Rääsynkorvenpuisto)		

Taulukosta ja kartasta näkee, että niin sanotut lehtipuukadut on nimetty ensimmäisenä. Tämä on loogisesti yhteydessä siihen ajatukseen, että harvinainen yksilöi paremmin kuin yleinen, kun ottaa huomioon, että Hallila on havupuuvälialuetta. Ensimmäisten joukossa on myös nimetty Pehkusuonkatu, joka on harvoja läpinäkyvästi alkuperäisiä paikannimiä alueella. Toisena on nimetty havupuukatuja ja Palaneensuonpolku, joka on yhteydessä Kuusikonkatuun, ja on ollut luontevaa nimetä samaan aikaan. Nimen eroavuus muista saman vuoden nimistä selittyy alueella olleella suopalolla, jonka muisto on haluttu säilyttää kadunnimessä.

1990 on nimetty Katajikonkatu ja Vesakonkatu. Miksi nämä määriteosat on asetettu rinnakkain ja katajikko kauas muista havupuista, on epäselvää ja hämmäntävää. Tässä on nähtävissä selvää epäloogisuutta nimeämisen suhteen. Seuraavana vuonna nimetyistä kaduista pajukko-alkuiset yhdistyvät loogisesti Lehtimetsänkatuun ja rääsynchronpi-alkuiset selittyvät Louhivaaran mukaan alueelta tunnetun paikan mukaan (Louhivaara 1999, 147). Sen sijaan Kelohongankatu ja Näreikönkatu herättävät ihmetystä lähtiessään Lehtimetsänkadulta, mutta oletan, että Kelohongankatu-nimen taustalla on alueella kasvanut kelohonka, sillä katu nousee korkean kallion päälle, jossa kasvaa korkeita mäntyjä. Näreikönkadun kohdalla on saattanut kasvaa nuorta kuusikkoa, koska esimerkiksi Näreikönpuisto on suurten kuusien ympäröimä.

1992 nimetyt honka- ja jäkälä-alkuiset kadut ovat hyvin loogisesti keskellä kallioista havumetsää, jossa kasvaa jäkälää. Sen sijaan 1993 nimetyt Karikekatu, Kerkkakatut ja Leimikonkatu tuntuvat väkisin keksityiltä, vaikka tavallaan sopivatkin aihepiiriin. Karike ja leimikko ovat riittävän yleisiä sijaitakseen missä päin Hallilaa tahansa, mutta Kerkkädun soisin olevan jossakin yhteydessä Kuusikon-alkuisesti nimettyihin kulkuväyliin, kuten olen jo pariin otteeseen maininnut. Nyt se on häiritsevästi irrallaan, etenkin kun ottaa huomioon, miten läheisessä yhteydessä Tuohi- ja Koivikon-alkuiset kadut ovat keskenään.

3.6 Ryhmänimistä poikkeavat kadunnimet

Kolme Hallilan kadunnimistä poikkeaa 'Metsä kasveineen' -ryhmän nimistä. Tarkastelen niitä tässä luvussa lyhyesti koettaen lähinnä kartoittaa niiden nimeämisperusteita. Nimeämisperusteet selittävät, miksi nimet eroavat ryhmänimistä. Selkein syy on niiden sijainti suhteessa nimen alkuperään.

a) Loukkaankatu

Louhivaaran (1999) mukaan katu on saanut nimensä alueella virtaavasta Loukkaanojasta, jonka nimen syntyyn lienee vaikuttanut pyyntiväline 'loukas' (Louhivaara 1999, 140). Loukas on

vanhanaikainen pyyntiväline, joka tunnetaan myös nimillä lisku ja sadin. Loukasta on aikanaan käytetty kanalintujen pyyntiin. Loukkaan käyttö kiellettiin 1930-luvulla. (Kantapuu 2014.) Loukkaanoja ei virtaa Hallilan alueella, vaan Korkinmäen puolella, jonne Loukkaankatu alkujaan on rakennettukin Veisun ja Korkinmäen välillä alueita jakavaksi kaduksi, ja vasta myöhemmin jatkettu Hallilan eteläosiin asti jatkuvaksi.

b) Lukonlahdentie

Lukonlahdentie on saanut nimensä läheisen Särkijärven lahden nimestä Lukonlahti. Hallilan toisella puolella oleva Lukonmäen kaupunginosa on selkeästi samaa etymologista nimiryhmää. Lukonlahden ja Lukonmäen välissä olevaa kahden mäen välistä uomaa kutsutaan nykyään kanjoniksi; sen yli kulkee Kanjoninsilta ja Hervannan puoleisella rinteellä Kanjoninkatu.

c) Pollarintie

Pollari merenkulkutermiinä tarkoittaa tolppaa, johon kiinnitetään aluksen kiinnitysköydet. Yleisemmältä merkitykseltään pollari on järven tai meren pohjaan kiinnitetty paalu, jota voidaan käyttää vaikkapa laiturin tukemiseen. Hallilan Pollarintie lienee saanut nimensä yleisemmän merkityksen mukaan, koska se päättyy järven rantaan, jossa on mökkiläisten laitureita.

3.7 Hallilan kadunnimet suhteessa nimeämissuosituksiin

Hallilan kadut on nimetty kymmenisen vuotta ennen Paikkalan ym- (1999) kirjaamia nimeämissuosituksia ja myös paljon ennen Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen laatimaa Nimistönsuunnittelijan huoneentaulua osoite- ja kaavanimille (Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 2015). Jonkinlaisia suosituksia on kuitenkin silloisellakin kadunnimitoimikunnalla ollut käytössään, koska toimikunnan pitkäaikaisen sihteerin Juha Jaakolan ja Uno Sinisalon kirjoittamassa teoksessa **Tampereen kadunnimitoimikunnan 40 vuotta 1954 – 1993. Lyhyt historiikki** määritellään, millainen on hyvä ja toimiva kadunnimi. Hämmäntävää onkin, miten siitä huolimatta osa nimistöstä on ristiriidassa näidenkin suositusten kanssa – myöhemmistä puhumattakaan.

Ensimmäinen ja tärkein tehtävä kadun nimellä on opastustehtävä. Sen on löydettävä helposti ja vaivattomasti, eikä se saa seota toiseen kadunnimeen joko liian samankaltaisuuden tai samankaltaisen assosiaation vuoksi. Hallilasta löytyy enimmillään kolme saman määriteosan omaavaa kulkuväylän nimeä. Toisaalta ne muodostavat loogisia kokonaisuuksia ja jatkumojia reittien

muuttuessa kaduista poluiksi ja puistoiksi määriteosan pysyessä samana. Toisaalta samanlaisuus ja myös ryhmänimeämisen aiheuttama assosiatiivinen samankaltaisuus voi aiheuttaa ongelmia opastavuudessa. Tässä tapauksessa on kylläkin kyse alueellisesti sen verran tiiviistä ja läheisestä sijainnista samanlaisten nimien suhteen, että ajallinen viivästys vaikkapa ambulanssin saapumisella Näreikönnkadulle tai Näreikönnpolulle ei ole valtavan suuri. Onko se merkittävä potilaan kannalta onkin jo oma kysymyksensä.

Taulukossa 5 on lueteltu Hallilan osoitenimet ja ei-osoitenimet, ja siitä näkee, että osoitenimistön suhteen samankaltaisuus ei ole lainkaan ongelmallista. 25 Hallilan kadunnimistä on Postin postinumerohaun mukaan osoitekäytössä, eli ne löytyvät järjestelmästä. Näillä kaikilla on eri määriteosa, joten sekaannuksen vaaraa ei varsinaisesti ole. Loput 18 osoittavat sijaintia eli opastavat ja helpottavat muun muassa korjaustöiden kohdennusta, mutta eivät toimi osoitteina.

TAULUKKO 5. Hallilan osoitenimet ja ei-osoitenimet

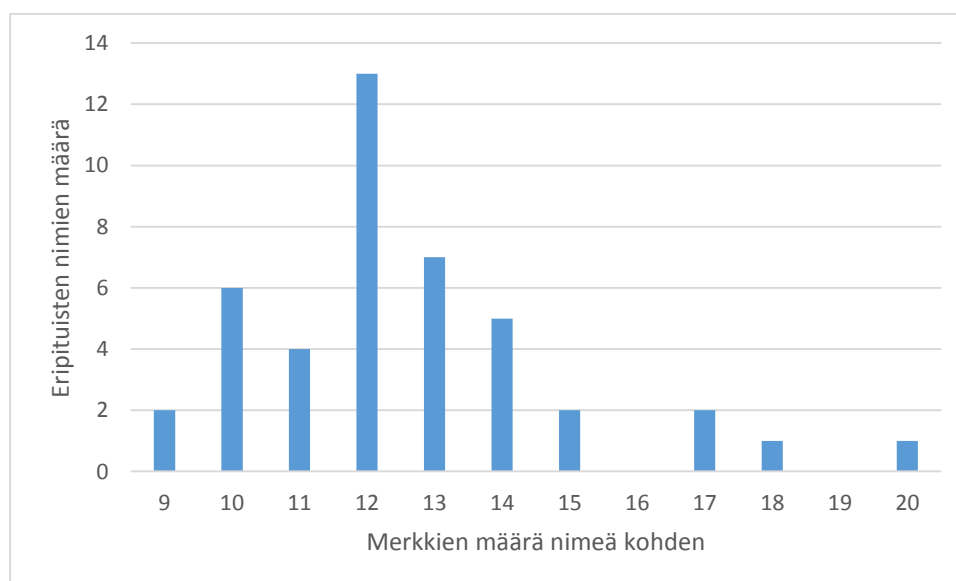
Osoitenimet		Ei-osoitenimet	
Havumetsänkatu	Loukkaankatu	Honkapolku	Pajukonpolku
Honkakatu	Lukonlahdentie	Karikepuisto	Pikkupehkusuoipuisto
Jäkäläkatu	Männikönnkatu	Katajikonpuisto	Rääsynkorvenpuisto
Karikekatu	Neulaskatu	Koivikonpolku	Tuohipolku
Katajikonkatu	Näreikönnkatu	Koivikonpuisto	
Kelohongankatu	Pajukonkatu	Kuusikonpolku	
Kerkkäkatu	Palaneensuoipuolku	Lepikönnpolku	
Koivikonkatu	Pehkusuoinkatu	Lepikönnpuisto	
Kuusikonkatu	Pollarintie	Männikönnpolku	
Kuusikontori	Rääsynkorvenpolku	Neulaspolku	
Lehtimetsänkatu	Tuohikatu	Neulaspuisto	
Leimikonkatu	Varvikonkatu	Näreikönnpolku	
Lepikönnkatu	Vesakonkatu	Näreikönnpuisto	

Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen (myöhemmänä Kotus) Nimistönsuunnittelijan huoneentaulun mukaan hyvä nimi ottaa huomioon kulttuuriarvot ja ihmisten tarpeet. Se vahvistaa kotipaikkatunnetta ja lisää viihtyisyyttä. Kadunnimen tulee olla helppo ymmärtää, muistaa, kirjoittaa ja ääntää, ja nimeen sisältyvien sanojen on oltava kotimaista kieltä. Hallilan kadunnimistössä tämä toteutuu ja ei toteudu. Nimet luovat viihtyisyyttä, mutta iso osa niistä on hankala ääntää ja muistaa. Kun vielä ottaa

huomioon miten paljon samankaltaisia nimiä on muualla kaupungissa, ei kotipaikkatunteen vahvistaminenkaan toteudu. Kotimaisuus toteutuu kaikissa Hallilan kadunnimissä, mutta helppoudesta olen eri mieltä joidenkin nimien kohdalla. Nimet ovat siinä mielessä sujuvia, että määriteosat ja perusosat sopivat kyllä toisiinsa, mutta helppo ääntämys ja kuulonvarainen ymmärrys ovat muutaman nimen kohdalla osoittautuneet oman kokemukseni mukaan hankaliksi. Esimerkiksi kertoessani tädilleni lapseni päiväkodin osoitetta jouduin toistamaan nimen Katajikonkatu kolmeen kertaan, ennen kuin täti sai siitä selvän. En myöskään pidä äänteellisesti helppoina esimerkiksi Näreikönkatua, Karikekatua enkä Pikkupehkusuoipuistoa, joka onkin saanut niin paljon epävirallisia nimiä, ettei sitä juuri kukaan paikallinen asukas omien havaintojeni mukaan virallisella nimellä kutsukaan. Paljon täryäänteitä ja k-klusiileja sisältävät nimet ovat hankalia lausua ja kuulla selkeästi, samoin -kkO-johtimen sisältävät nimet. Lisäksi nimien oppimista ja muistamista voi hankaloittaa niiden määriteosan sisällöllinen vieraus esimerkiksi nimien Karikekatu, Leimikonkatu ja Kerkkäkatu kohdalla.

Nimen tulisi myös olla sopivan lyhyt. Hallilan kadunnimistä, joihin edelleen tässä tutkimuksessa kuuluvat kaikki teiden, katujen, polkujen, puistojen ja torien nimet, lyhimmät ovat yhdeksän ja pisimmät 20 merkin mittaisia. Kuten yllä olevasta taulukosta 4 ja kuvasta 8 näkee, eniten on 12 merkin mittaisia nimiä. Yhdeksän merkkiä sisältäviä nimiä on kaksi, ja 15 merkkiä tai enemmän sisältäviä nimiä on yhteensäkin vain kuusi. Eniten on siis 10 – 14 merkkiä sisältäviä nimiä, joita on yhteensä 35. Keskimäärin Hallilalainen kadunnimi on siis 13 merkkiä pitkä. Tätä havainnollistaa kuva 7, jossa pystysarakkeessa on eripituisten nimien määrä ja vaakarivillä nimien pituus merkkeinä.

KUVA 7. Hallilan kadunnimien pituus

Valtionhallinnon osoitestandardin mukaan 30 merkkiä on suositeltava maksimipituus osoitetilaksi katu-, osoitenumero-, porras ja huoneistotunnuksineen. Osoitteensa pituuden suhteen hallilalaisilla ei siis ole ongelmaa, koska pisimpäänsäkin 20 merkin nimeen mahtuisi vielä muutkin vaaditut tunnuksien ennen 30 merkin maksimipituuden täyttymistä. Pisimmät nimet ovat Pikkupehkuspuisto (20 merkkiä), Rääsynkorvenpuisto (18), Rääsynkorvenpolku ja Palaneensuonpolku (17) sekä Lehtimetsänkatu ja Katajikonpuisto (15). Näistä osoitekäytössä ovat Rääsynkorvenpolku, Palaneensuonpolku ja Lehtimetsänkatu.

Suosittelun mukaan samannimisiä katuja ei saa olla saman kaupungin alueella eikä mielellään myöskään naapurikunnissa. Jaakola ja Sinisalo (1994) nostavat esiin lisäksi vielä hälytyskeskusten näkökulman, jota ajatellen saman hälytyskeskuksen alueella ei olisi suotavaa olla samoja kadunnimiä. Tampereen naapurikuntia, joiden kanssa on yhteistä rajaviivaa, ovat Ylöjärvi, Nokia, Pirkkala, Lempäälä ja Kangasala. Samaan Porin hätäkeskukseen kuuluvat lisäksi Pirkanmaalta Akaa, Hämeenkyrö, Ikaalinen, Juupajoki, Kihniö, Mänttä-Vilppula, Orivesi, Parkano, Punkalaidun, Pälkäne, Ruovesi, Sastamala-Kiikoinen, Urjala, Valkeakoski, Vesilahti ja Virrat sekä Satakunnasta Eura, Eurajoki, Harjavalta, Honkajoki, Huittinen, Jämijärvi, Kankaanpää, Karvia, Kokemäki, Köyliö, Lavia, Luvia, Merikarvia, Nakkila, Pomarkku, Pori, Rauma, Siikainen, Säkylä ja Ulvila.

Pirkanmaan vuoden 2014 puhelinluettelon kadunnimihakemistosta ei löydy kuin kaksi samaa kadunnimeä kuin Hallilassa. Mänttä-Vilppulassa on Tuohipolku ja Orivedellä Neulaspolku. Hyvin samankaltaisia ja samasta luontonimestä johdettuja määritteitä löytyi kyllä lukuisasti, puhumattakaan siitä, miten monta Havutietä, Mäntytietä ja Pajutietä eri kunnista löytyi. Positiivista on kuitenkin huomata, että ympäryskunnissa ei samannimisiä katuja sijaitse.

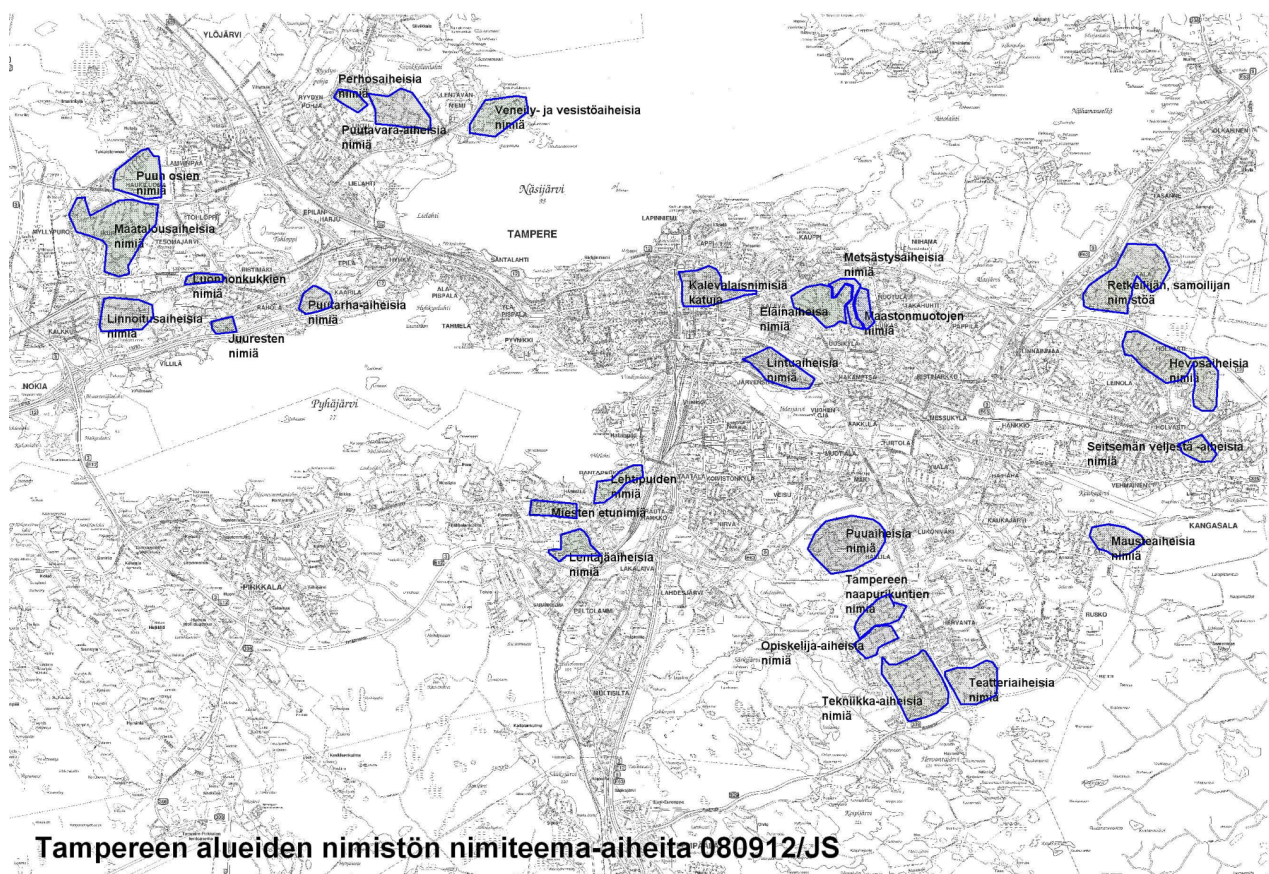
Satakunnan alueen vuoden 2015 puhelinluettelon kadunnimiluettelosta löytyi samoja kadunnimiä seuraavasti: kaksi Honkakatua, kaksi Tuohikatua, Jäkäläkatu, Kuusikonkatu ja Tuohipolku, eli melko vähän. Samankaltaisia oli runsaammin, muun muassa Honkatie, Koivikontie ja Havumetsäntie. Suurin edustus tässäkin joukossa oli Koivu-, Kuusi- ja Mänty-määreillä eri muodoissaan.

Ryhmänimien tulisi jäsentää kaupunkikuvaa ja helpottaa nimien muistamista ja kohteiden paikantamista. Toimivat ryhmänimet on sijoitettu selkeästi tietylle alueelle eivätkä ole keskenään liian samankaltaisia. Louhivaaran teoksesta **Tampereen kadunnimet** (Louhivaara 1999) löytyy 56 eri aihetta kaupungissa käytetyille ryhmänimille. Osa on todella ainutlaatuisia ja pohjautuu alueen erityispiirteisiin, kuten 'Winterin teollisuus', 'Tukinuitto' ja 'Tampellan työntekijät'. Osa taas on hyvin laaja-alaisia, kuten 'Eläimet' ja 'Luontoaihe'. Myös keskenään hyvin samankaltaisia aiheita löytyy eri puolilta kaupunkia. Pohdiskelin, onko näin samankaltaisten ja ainakin osittain päällekkäisten aiheiden käyttö tarkoituksenmukaista. Etenkin aiheet 'Metsä

kasveineen', 'Metsäkasvisto' ja 'Metsäkasvit' ovat turhan samankaltaisia, etenkin kun ne sijaitsevat hyvin eri puolilla kaupunkia. Kun näiden lisäksi vielä on käytetty teemoja 'Koivu-aihe', 'Luontoaihe', 'Puunosien nimet' sekä 'Puut ja pensaat', on päällekkäisyyttä liikaa ja lopputuloksena assosiatiivisesti hajanainen nimistö, koska samankaltaisia ja -aiheisia kadunnimiä on eri puolilla kaupunkia, jolloin ne eivät enää toimi ryhmänimille ominaisessa profiloivassa tarkoituksessa. Näiden lisäksi on yksittäisiä, alueen kasvillisuuteen viittaavia nimiä, joissa on käytetty samankantaisia määriteosia kuin Hallilan kadunnimissä.

Tampereen kadunnimitoimikunnan sihteeri Jouko Seppänen on koonnut kuvassa 8 näkyvään karttaan joitakin Tampereella esiintyviä nimiaihteita. Kartta ei ole täysin kattava, mutta se havainnollistaa hyvin sitä, miten samankaltaiset metsän kasvistoon ja puustoon liittyviä nimiaihteita on eri puolilla kaupunkia. Sain kartan Seppäselä haastattellessani häntä tutkielmani aihepiirin tiimoilta 7.4.2015.

KUVA 8. Tampereen kadunnimistön aihepiirejä. Lähde: Jouko Seppänen 7.4.2015.

Kuten edellä on jo useaan otteeseen todettu, Hallilassa on käytetty ryhmänimeämistä, koska alueella ei ole ollut enempää alkuperäistä nimistöä. Keskusteluni kadunnimitoimikunnan sihteerin Jouko

Seppäsen kanssa sai minut kuitenkin epäilemään tämän väitteen todenperäisyyttä. Seppänen opasti minut Paikkatietoikkuna-palveluun, josta löytyi useita Hallilan alueella sijainneita vanhoja paikannimiä, joita ei kuitenkaan ole käytetty alueen kaavanimistössä millään tavalla. (Henkilökohtainen tiedonanto 7.4.2015.)

Paikkatietoikkuna-palvelusta löytyivät tuttu Pehkusuo ja Kuloonkorpi, jonka mukaan Palaneensuonpolku on saanut nimensä. Oletettavasti nimi on kuitenkin haluttu päivittää nykyaikaisempaan muotoon. Kuloonkorvesta kerrotaan, että alue on ollut kulottunut suokorpi, jolla palo on kytenyt puolen vuosisataa. Palosta kertoo vuonna 1900 syntynyt Hannes Lepistö seuraavasti: *'siittä puhuttiin enämpi siähen aikaan kum mä olin ihan nuari poika se sua\npalo ihav vuasikaupalla'*. Tiedot on saatu Sirpa Timoselta vuonna 1967. Paikkatietoikkunan kartan mukaan Kuloonkorpi on sijainnut nykyisen Hallilan koulun länsipuolella, jossa edelleen on soistuvaa kuusimetsää. (Paikkatietoikkuna 7.4.2015.)

Paikkatietoikkunasta löytyi myös lukuisa määrä muita vanhoja nimitietoja Hallilan alueelta. Palvelussa saatavilla olevat Hallilan aluetta koskevat vanhat paikannimitiedot ovat kaikki peräisin Sirpa Timoselta vuodelta 1967. Aataminkivenahde nykyisen Männikönkadun puolivälin tienoilla on Timosen mukaan tarkoittanut pystyjä kiviä tien vieressä. Halkomäki Hervannan valtaväylän ja Pehkusuonkadun välissä on ollut pieni mäennyppylä Lukonmäestä kaksisataa metriä etelään. Alueella on kasvanut runsaasti havupuita. Mäestä jonkin matkaa lounaaseen – nykyisen Hallilan koulun kohdalla – on sijainnut Halkomäenniitty. Lammelankallio puolestaan sijaitsee Hallilan koillisnurkassa, ja alueella on tällä hetkellä Hallilan korkeimmat kerrostalot Pehkusuonkadun varrella. Nimi on säilynyt maastonimenä kartassa, mutta ei ole siirtynyt rakennetun alueen nimistöön. Lammelankallion ja Hervannan valtaväylän väliin sijoittuu Niinipuut, joka on tarkoittanut neljää suurta, onttoa niinipuuta, joiden on kerrottu olevan yli viidensadan vuoden ikäisiä. Niinipuiden pohjoispuolella on sijainnut nyt jo miltei umpeenkasvanut pieni lähde nimeltä Tuomaanlähde, joka on luultavasti saanut nimensä lähistöllä eläneen kalastajan ja tarinanikkari Tuomas Saaren mukaan. Ämmännoronniitty on sijainnut Hallilan pohjoisosassa. Sirpa Timoselta saatujen tietojen perusteella kyseessä on suoperäinen niitty. Kirsti Arajärven ja K. V. Kaukovallan mukaan ”ämmä” viittaa johonkin ”rajapiruna”, rajapyykkien lähellä asuvana haltiana, pidettyyn ylikuonnolliseen olentoon. (Paikkatietoikkuna 7.4.2015.)

Alueen etelälaidalta löytyy Koivusenojanvuori, joka on semanttisesti yhteydessä Koivusenojannotkoon. Koivusenojanvuoren reunajyrkännettä on kutsuttu nimellä Punainenkallio, koska se on paikkakunnan ainoa punagraniittikallio, josta on louhittu kivet muun muassa Suutalan kiviinavettaan. Koivusenojansuo on saanut nimensä siitä, että se on soistunut alue Koivusenojan ympärillä. Koivusenoja puolestaan on melko vähävetinen, mutta Punaisenkallion ansiosta

rotkomaisen syväuomainen puro. Nimensä se lienee saanut ympärillä kasvavasta koivikosta. Koivusenojan lähistöllä on Koivusenojanlähde. Kerrotaan, että lähteeseen on upotettu kirkonkello ja muita aarteita. Niitä ei koskaan saada ylös, sillä Koivusenojanlähde on niin syvä, että 'pohjaan ei lööräm millään riukumeininkillä'. Koivusenoja-määritteellä alueen kartoista löytyy nykyään enää Koivusenojannotko, joka sijaitsee samalla alueella Koivusenojansuon kanssa. Lukonlahden pohjoispuolella sijaitsevat Lukonlahdenniityt. (Paikkatietoikkuna 7.4.2015.) Kuvassa 9 näkyy mainitsemani paikat ja se, miten tiiviisti ne ovat yhteydessä Hallilan asuinalueeseen. Karttaa katsoessa on vaikea uskoa todeksi väitettä, ettei alueella olisi ollut alkuperäistä paikannimistöä. Sen sijaan pitää ihmetellä, miksi sitä ei ole käytetty aluetta kaavoitettaessa ja katuja nimettäessä.

KUVA 9. Hallilan alueen vanhoja paikannimiä. Lähde: Paikkatietoikkuna 7.4.2015.

Keskustellessani Jouko Seppäsen kanssa tarkastelimme myös vanhaa karttaa, jossa näkyivät alueella sijainneet Hallinmetsän ja Haukisen tilat. Hallinmetsä on sijainnut nykyisen Leimikonkadun pohjoispuolella ja Haukinen Karikepuiston tienoilla. (Henkilökohtainen tiedonanto 7.4.2015.) Tietoa siitä, ovatko Hallinmetsä ja Haukinen olleet Hallin tilan torppia vai muuta asutusta, en ole onnistunut hankkimaan. Joka tapauksessa nämäkin ovat alueen vanhaa nimistöä, jota katuja nimeämisessä ei

ole käytetty. Kun vielä ulkopuolelle on jäänyt Hallila-alkuinen nimistö, on käyttämättä jäänyt paljon alkuperäistä paikannimistöä. Hallilantie löytyy Veisun ja Korkinmäen pohjoispuolelta, ja johtaa Hallilaan siinä mielessä, että Hallilan kaupunginosaan pääsee Hallilantieltä Loukkaankatua pitkin.

Palaan kysymykseen, miksi näitä alueen vanhoja paikannimiä ei ole käytetty alueen katuja nimettäessä. Kartoitin Tampereen karttanimistöstä (Tampereen karttanimistö 2015), löytyykö muualta kaupungin alueelta samankaltaista nimistöä, joka olisi voinut olla syynä alkuperäisnimistön hylkäämiseen, koska kaikissa kirjallisissa lähteissä on selkeästi sanottu, että ryhmänimeämistä on käytetty juuri alkuperäisen nimistön puuttumisen vuoksi. Tosin tämä väite on virheellinen joka tapauksessa, koska nimistöä ei ole puuttunut. Mikäli samankaltaista nimistöä olisi muualla jo käytössä, olisi selitys siinä, ettei samanlaista nimistöä voi käyttää kahdella eri alueella.

Aataminkivenahteeseen liittyviä nimiä löytyi vain Aadaminkaista, joka on merkitty suojaviheralueeksi. Halkomäenpolku-niminen jalankulkuväylä löytyy Lukonmäestä, läheltä vanhaa Halkomäkeä. Nimi löytyy Louhivaaran (1999) teoksesta. Louhivaara kertookin, että nimi perustuu paikalliseen maastonimeen Halkomäki ja mainitsee myös alueelta tunnetun viljelysnimen Halkomäenniitty. (Louhivaara 1999, 144.) Paikat sijaitsevat lähellä Lukonmäkeä, joten on ymmärrettävää, että ne on otettu käyttöön kymmenen vuotta ennen Hallilaa rakennetun alueen katuja nimettäessä. Koivusentie sijaitsee Kämmenniemessä, samoin Kulomäentie ja Kulonnokantie. Kulokummuntie sijaitsee Kumpulan kaupunginosassa. Kulopolku sijaitsee Peltolammin Palokalliolla ja on Louhivaaran mukaan nimetty Palokallio-nimen tarjoaman aihepiirin mukaan (Louhivaara 1999, 127). Niinikuja löytyy Rantaperkiöstä ja kuuluu ryhmänimistöön Puut ja pensaat (Louhivaara 1999, 123). Niinimetsä, Niinipuunkaari, Niinipuunpuisto ovat todennäköisesti Vuoreksen alueen tulevaa nimistöä, sillä keskustelussani Jouko Seppäsen kanssa sain tietää, että alueelta on löydetty vanha lehmus- eli niinipuumetsä, ja sen perusteella on annettu osa asuinalueen kaavanimistöstä (Henkilökohtainen tiedonanto 7.4.2015). Tuomaankatu sijaitsee Härmälässä ja kuuluu ryhmänimistöön 'Miesten etunimet'. Tuomaanojantie löytyy myös Kämmenniemestä. Lisäksi Tampereen karttanimistöstä löytyy Tuomaanlähteen suojaviheralue ja Tuomaanlähteenpuisto. Haukiseen viittaa Veisusta löytyneet Haukisenkatu ja Haukisenraitti, jotka tosin ovat uudempaa nimistöä 2000-luvulta. (Tampereen karttanimistö 2015.) Lammelankallioon, Punaiseenkallioon, Ämmännoronniittyyn ja Hallinmetsään viittaavia karttanimiä ei Tampereen karttanimistöhausta eikä Pirkanmaan puhelinluettelon Tampereen kadunnimihakemistosta löytynyt. Kotuksen huoneentaulun mukaan tulisi ottaa selville olemassa olevat perinteiset paikannimet. Myös hävinneiden paikannimien elvyttäminen on suositeltavaa. Tätä ei Hallilassa ole tehty, vaikka siihen olisi ollut mahdollisuus. Samalla se olisi antanut alueelle aivan erilaisen leiman, joka olisi erottanut alueen muista metsäisesti nimetyistä alueista.

3.8 Hallilan kadunnimien uniikkisuus

Halusin kartoittaa hieman sitä, miten ainutlaatuisia Hallilan kadunnimet ovat koko Suomen laajuudessa. Kattavia kadunnimiluetteloita on vaikea löytää; jokaisella kunnalla esimerkiksi ei ole omaa kadunnimiluetteloa kuten Tampereella, joten käytin Postin postinumerohakua apuna. Se tosin kattaa vain osoiteniminä olevat kadunnimet, mutta antaa kuitenkin viitteellistä tietoa nimien yleisyydestä.

TAULUKKO 6. Kadunnimet, joita löytyy myös muualta Suomesta

Honkakatu	9	Harjavalta, Iisalmi, Kajaani, Kankaanpää, Kotka, Lahti, Lappeenranta, Raisio, Vaasa
Honkapolku	15	Inari, Joensuu, Karkkila, Kemi, Kolari, Kouvola, Kuopio, Loppi, Loviisa, Naantali, Nousiainen, Pori, Raasepori, Rovaniemi, Saarijärvi
Jäkäläkatu	4	Kankaanpää, Naantali, Rovaniemi, Valtimo
Katajikonkatu	1	Varkaus
Kerkkäkatu	2	Jyväskylä, Lahti
Koivikonkatu	4	Lappeenranta, Outokumpu, Salo, Suonenjoki
Koivikonpolku	1	Juuka
Kuusikonkatu	5	Kankaanpää, Lappeenranta, Suonenjoki, Tornio, Varkaus
Lehtimetsänkatu	1	Lahti
Lepikönkatu	1	Hamina
Loukkaankatu	1	Turku
Männikönkatu	2	Suonenjoki, Varkaus
Männikönpolku	1	Lieto
Neulaskatu	1	Lahti
Neulaspolku	13	Espoo, Hämeenlinna, Joensuu, Järvenpää, Kokemäki, Kotka, Kuortane, Mäntsälä, Orivesi, Oulu, Raasepori, Vantaa
Näreikönkatu	1	Varkaus
Pollarintie	4	Isokyrö, Seinäjoki, Teuva, Ylitornio
Tuohikatu	6	Huittinen, Imatra, Kankaanpää, Kotka, Lahti, Raahе
Tuohipolku	7	Helsinki, Kurikka, Mänttä-Vilppula, Pori, Raahе, Vaasa, Vantaa

Ainoastaan Hallilasta löytyviä osoitenimiä ovat Havumetsänkatu, Karikekatu, Kuusikontori, Leimikonkatu, Lukonlahdentie, Pajukonkatu, Pehkusuonkatu, Rääsynchronenpolku, Varvikonkatu ja Vesakonkatu. Nämä kymmenen siis löytyvät Postin postinumerohaulla, eli toimivat osoiteniminä,

mutta vain Tampereella. Taulukossa 6 on lueteltu ne 19 Hallilasta löytyvää kadunnimeä, joilla on osoitenimen asema muualla Suomessa. Näistä viisi, eli Honkapolku, Koivikonpolku, Männikönpolku, Neulapolku ja Tuohipolku ovat sellaisia, joilla ei ole osoitenimifunktiota Hallilassa, mutta muualla Suomessa kyllä. Erityisen suosittuja ovat Honkapolku (15 esiintymää) ja Neulapolku (13 esiintymää).

Tämän tarkastelun perusteella Hallilan nimistä kymmenen on uniikkeja, ja suurin osa harvinaisia (alle kymmenen esiintymää koko maassa), joten näiden nimien kohdalla nimeämissuosituksot toteutuvat hyvin sen osalta, ettei samankaltaisia löydy liian läheltä.

4 Johtopäätökset ja pohdinta

Tässä luvussa esittelen aineistoa analysoidessani tekemäni johtopäätökset ja niiden pohjalta syntyneen pohdinnan. Esitän myös jonkin verran kritiikkiä sekä mahdollisia jatkotutkimusaiheita. Suurin osa Tampereen Hallilan kaupunginosan kulkuväylistä on nimetty ryhmänä teemalla 'Metsä kasveineen'. Loput nimet on annettu aikaisemmin tai myöhemmin, erillään varsinaisesta Hallilan alueen kaavoitus- ja rakennusprosessista. Määriteosat on valittu puuston ja maaston nimityksistä. Puuston nimitykset jakautuvat selkeästi lehti- ja havupuiden nimityksiin. Lisäksi olen jaotellut Havumetsän- ja Lehtimetsän-määritteet edustamaan havu- ja lehtipuita, vaikka ne sopisivat ehkä jopa paremmin maastoa kuvaavien nimien joukkoon. Omassa mielessäni ne sopivat paremmin ikään kuin yläkäsitteiksi edustamiensa puutyyppien seuraan. Lisäksi Lehtimetsänkatu ja Havumetsänkatu toimivat kokoojakatuina suurimmalle osalle edustamiensa puutyyppien mukaan nimettyjä katuja, kun taas muut maastonimet ovat enemmän tai vähemmän irrallaan toisistaan ja osin muustakin nimistöstä.

Määriteosat muodostavat osin melko selkeitä ja helposti hahmotettavia, loogisia kokonaisuuksia. Joitakin epäloogisuuksiakin on, kuten Näreikönkadun ja Kelohongankadun lähteminen Lehtimetsänkadulta, Kerkkä- ja Katajikonkatujen sijainti täysin irrallaan muista havupuukaduista sekä Vesakon- ja Katajikonkatujen parittaminen. Maastonimissä hämmentää lähinnä Pehkusuonkadun ja Rääsynkorvenpolun sekä -puiston sijoittaminen kauas alkuperäisistä nimilähteistä Pehkusuosta ja Rääsynkorvesta. Toisaalta Hallilantiekään ei sijaitse Hallilassa, vaan johtaa Hallilaan siten, että Loukkaankatu lähtee Hallilantieltä nousemaan kohti kaupunginosaa. Palaneensuonpolku sijaitsee entisen Kuloonkorven pohjoislaidalla, eli on melko hyvin sidoksissa nimensä alkulähteeseen myös maantieteellisesti. Toisaalta monin paikoin nimiä annettaessa ”alueelta tunnettu” paikka voi sijaita hyvinkin laajalla maantieteellisellä säteellä suhteessa nimettävään kohteeseen. Sellaista mielikuvaa ei kuitenkaan voi täysin välttää, että nimet olisi ainakin osittain annettu täysin mielivaltaisesti, ilman tarkempaa pohdintaa ja asettelua.

Selvittäessäni muiden samankaltaisen tai -alkuisen määriteosan omaavien tamperelaisten kadunnimien taustaa havaitsin, että jo vuosikymmeniä sitten on käytetty hyvin samankaltaisia ryhmänimien teemoja kuin Hallilassa 1980- ja 1990-lukujen taitteessa. Tämän vuoksi onkin kysyttävä, miksi on pitänyt valita niin samankaltaisia ryhmänimien aihepiirejä, kun maailma kuitenkin on aiheita ja sanoja tulvillaan. Ja jos ja kun valitaan samankaltaisia ryhmänimien teemoja saman kaupungin eri osille, miksi pitää käyttää samoja nimityksiä määriteosien pohjana? Mielestäni tämä on yksi niistä kohdista, joita tulevien ryhmänimeäjien tulisi ottaa huomioon ja harkita hyvin huolella. Kuusi, koivu ja mänty esiintyvät jo aivan riittävässä laajuudessa nimistössämme, eivätkä millään tavalla toimi aluetta yksilöivinä.

Perusosat ryhmittyvät loogisesti kaduiksi, poluiksi ja puistoiksi. Joukkoon pujahtaneet tori ja tie saavat nekin selityksen sijaintinsa erityislaatuisuuden kautta. Kadulta erkanevat polkuja ja puistoja katujen väliseksi jalankulkuväyläksi, ja ne ovat keskenään selkeästi erikokoisia kulkuväyliä erilaisiin tarkoituksiin. Tämä lisää opastavuutta esimerkiksi niin, että jos etsii Koivikonpuistoa ja löytää Koivikonkadun, on jo hyvin lähellä. Samoin Pajukonkadulta pääsee Pajukonpolulle ja Näreikönkadulta Näreikönpolulle ja Näreikönpuistoon. Tässä kohtaa logiikka ja järjestys toimii ja on hyvin suunniteltua. Toisin sanoen perusosien osalta Hallilan katujen nimeäminen on varsin onnistunutta.

Suurin osa Hallilan kadunnimien määriteosista on genetiivimuotoisia, ja niistä puolella on -kkO-johdin. Käsillä olevissa tapauksissa johdinta käytetään ilmaisemaan kollektiivia, joka on tyypillisin -kkO-johtimen käyttöfunktio. Genetiivimuodon ja kollektiivijohtimen käyttö selittyy pitkälti sillä, että muualta kaupungista tai Pirkanmaalta löytyy saman puulajin mukaan nimettyjä katuja yksinkertaisemmassa muodossa, kuten vaikkapa nominatiivissa tai genetiivissä ilman kollektiivijohdinta. Samankaltaiset nimet eivät kuitenkaan selitä sitä, miksi on valittu yleisimmin käytössä olevia luontonimityksiä määriteosien lähteiksi, koska ryhmä 'Metsä kasveineen' on valtavan laaja, ja Hallilan maaston huomioiden olisi voinut käyttää paljon harvinaisempaa kasvistoa nimien innoittajina. Ihan mielelläni minä asuisin vaikkapa Sulkasammalennkadulla, vaikka määrite Sammal- on sekin Kiviniemen yleisimpien määritteiden listalla. Myöhemmin pohdin sitä, miksi ylipäätään on pitänyt turvautua ryhmänimiin, koska alueelta todennäköisesti olisi kuitenkin löytynyt riittävästi alkuperäistä nimistöä kaavanimistön innoittajaksi, jolloin olisi voitu myös käyttää kieliopillisesti yksinkertaisempia ja mahdollisesti helpommin ymmärrettäviä ja muistettavia nimiä.

Kun ottaa huomioon, että nimistön tulisi muodostaa loogisia kokonaisuuksia, ei tässä mielestäni täysin ole onnistuttu Hallilaa kaavoitettaessa, mutta hyvin kuitenkin. Perusosia tarkasteltaessa loogisuus on hyvin vahvaa, mutta horjuntaa tulee, kun katse siirretään määriteosiin. Kieliopillisesti tarkasteltuna nimet ovat hieman liian kompleksisia runsaan -kkO-johtimen käytön vuoksi. Nimistön muistamisen, hahmotuksen ja ääntämisen vaikeudesta saisi lisää tietoa sosio-onomastisella tutkimuksella. Samalla pystyisi kartoittamaan sitä, miten kotoisana tai yksilöivänä paikalliset asukkaat alueen nimistön kokevat.

Ryhmäniminä Hallilan kadunnimet eivät ole niin aluetta profiloivia kuin voisi toivoa johtuen juurikin siitä, että samankaltaisia ja samankaltaisella aihepiirillä nimettyjä katuja on useassa muussakin kaupunginosassa. Asiaa koko Tampereen näkökulmasta tarkasteltuna jäin ihmettelemään sitä, miksi samassakin kaupunginosassa saattaa olla käytössä useita ryhmiä, vaikka yhden ryhmän teemalla olisi nimetty vain muutama katu. Tarkoituksenmukaisempaa olisi käyttää aihepiiriä, jonka mukaan voisi nimetä useita katuja, ja samalla alueella tulisi käyttää mahdollisimman vähän eri

aihepiirejä. Lisäksi samaa aihepiiriä tulisi käyttää vain hyvin rajatulla alueella. Ja tarkoitan tässä hyvällä rajauksella nimenomaan laadullista, en määrällistä, rajausta. Ymmärrettävää on, että joillakin alueilla saattaa olla paljon alkuperäistä nimistöä, jota saadaan hyödynnettyä kattavasti katujen nimeämisessä ja lopulta vain muutama katu jää ilman alkuperäistä nimeä, mutta tässä tapauksessa suosittelisin käyttämään yhtä aihepiiriä, josta saa luotua tarvittavan määrän nimiä.

Tampereella keskenään samankaltaisia aiheita on myös muissa kuin luontonimistööseen pohjautuvissa teemoissa, kuten 'Rakentaminen' ja 'Rakennustyö' sekä 'Entisajan eränkäynti' ja 'Eränkäynti'. Kalevala-aiheisia kadunnimiä löytyy ainakin kuudesta eri kaupunginosasta ja eri vuosikymmeniltä. Mielestäni tämä ei ole ryhmänimeämisen tarkoituksenmukaista käyttöä, vaan ennemminkin osoitus siitä, että nimeämisessä ei ole tarpeeksi hyvin pysähtytty ajattelemaan aiempia nimiratkaisuja ja uusien ehdotusten sopivuutta niihin. Näin on päässyt syntymään liian samankaltaista nimistöä eri puolille kaupunkia. Olen varma, että jos asiaan olisi paneuduttu riittäväällä asiantuntemuksella, olisi kaupungin kadunnimistö monipuolisempaa ja toimisi alueita yksilöivänä toimivammin ja tehokkaammin kuin tällä hetkellä. Kaupunginosia tarkemmin nimistön avulla profiloimalla niistä saataisiin selkeästi ja todennäköisesti positiivisesti toisistaan erottuvia, omannäköisiä alueita, joiden muodostama kokonaisuus myös vieraspaikkakuntalaisten olisi helppo hahmottaa.

Tutkimukseni viimeisissä vaiheissa nousi esiin epäily, että kaikkea alueen vanhaa nimistöä ei olekaan hyödynnetty katuja nimettäessä. Tutkiessani, onko samankantaista nimistöä käytetty muualla Tampereen alueella, oli tulos pääasiallisesti kielteinen. Osaa nimistöstä on käytetty joillakin alueella jossain muodossa, mutta ei kovin monipuolisesti. Osa käytetystä nimistöstä, kuten Haukisen-määritteiset ja Niini-alkuiset, on Hallilan nimistöä uudempaa, eli sitä olisi voinut käyttää vielä Hallilan katuja nimettäessä. Mikäli vanhaa paikannimistöä olisi käytetty muiltakin kuin suonimien osalta, voisi paikalla olla nykyään vaikkapa Aataminkivenkatu, Niinipuunpuisto, Lammelankallionpolku, Ämmänoronkatu, Kuloonkorvenkatu tai vaikkapa Punaisen kallionpolku. Kun nämä ja muut alkuperäiset paikannimet yhdistäisi eri perusosiin samaan tapaan kuin nykyisessä nimistössä ja lisäisi joukkoon muutaman synonyymien, saisikin katettua koko Hallilan kadunnimistötarpeen, eikä olisi lainkaan tarkoituksenmukaista käyttää ryhmänimistöä, joka ei mitenkään erityisesti profiloi aluetta. Jo pelkästään suonimien monipuolisemmalla käytöllä alueen nimistö olisi kokonaisuudessaan paremmin erottuva, mutta jostain syystä niin Pehku- kuin Palaneensuon-määriteosia on käytetty vain kerran ja Rääsnykorven-määritettäkin vain kaksi kertaa, kun valtakunnallisesti paljon yleisempiä ja aluetta huonommin yksilöiviä Koivikon-, Kuusikon- ja Männikön-määreitä on käytetty kolme kertaa kutakin. Joku toki saattaisi pitää Ämmänoronkatua epämiellyttävänä, mutta kun maastamme löytyy muun muassa Pervontie Sastamalasta ja Paskosaari

Tampereelta, en näkisi Ämmänoronkatua sen pahempana. Asiaa lieventää vielä nimen historiallinen tulkinta, jonka esitin luvussa 3.7.

Seuraaville tutkijoille jätän selvitettäväksi, löytyykö muualta samannimisiä katuja ilman osoitenimifunktiota. Hallilan kadunnimistöstä voisi tehdä myös sosio-onomastisen tutkimuksen. Kiintoisaa olisi tarkastella naapurikaupunginosien nimistöä keskenään sekä rakenteellisesta että sosio-onomastisesta näkökulmasta. Myös koko Tampereen kadunnimistöä olisi hyvä tutkia lisää. Louhivaaran kartoitus on hieno ja kattava, mutta laajuutensa vuoksi yksittäisten kaupunginosien suhteen melko suppea. Seuraavissa tutkimuksissa olisi hyvä yhdistää niin kulttuurihistoriallinen kuin kielitieteellinenkin osaaminen ja näkökulma, jotta tuloksista tulisi mahdollisimman kattavat, ja tulevaisuudessa voitaisiin mahdollisesti välttyä vähemmän onnistuneilta nimeämisiltä.

Olisi mielenkiintoista tutkia nimeämissuosituksen toteutumista eri paikkakunnilla sekä myös sitä, miten asiantuntijoiden mukanaolo nimeämistyössä vaikuttaa lopputulokseen. Ennakkoletuksena toki on, että vaikutus on positiivinen, mutta asiaa on kuitenkin syytä tutkia. Erityisen tärkeänä näen, että tutkimuksella vahvistettaisiin käsitystä monialaisen asiantuntemuksen merkittävydestä nimeämistyössä.

On ollut erittäin mielenkiintoista ja antoisaa tutkia Hallilan kadunnimiä. Ensinnäkin nimistöntutkimus kenttänä oli itselleni alkuun uusi ja vieras. Nyt siitä on tullut tutumpi, ja mielelläni tutustuisin aiheeseen lisääkin. Aineistolähtöisessä lähestymistavassa oli haasteensa. Ensin tuntui, ettei pienestä aineistosta saa irti riittävästi asiaa. Kun sitä kuitenkin lähestyi rohkeasti useasta eri näkökulmasta ja alkuun epäolennaiseltakin tuntuvien asioiden kautta, alkoi aineisto avautua uudella tavalla. Lopulta jatkotutkimus- ja syventämisideoita alkoi olla niin paljon, että oli pakko keskittyä olennaiseen, eli tämän pro gradu -työn tekemiseen.

Erityisesti innostuin työn aikana nimeämissuosituksista ja nimistönsuunnittelun ammatillisuudesta, ja toivoisinkin, että Suomessa ymmärrettäisiin asian merkitys, ja että useammat kunnat panostaisivat nimistönsuunnitteluun huomattavasti nykyistä enemmän. Jokaisessa kunnassa tulisi todellakin olla vähintään yksi tehtävään koulutettu ja palkattu henkilö, jolla on alalta riittävästi asiantuntemusta ja myös taito ja mahdollisuudet konsultoida muita asiantuntijoita niin tarvittaessa. Mieltäni lämmitti nähdä, miten antaumuksella Tampereen kadunnimitoimikunnan sihteeri Jouko Seppänen suhtautui nimeämistyöhön, joka hänelle on kuitenkin vain lisätehtävä leipätyön ohella. Kadunnimitoimikunnan jäsenyys ei saisi olla vain hieno nimitys poliittisissa piireissä, vaan toimikuntaan tulisi hakea henkilöitä, jotka todella ovat asiasta kiinnostuneita ja siitä jotain tietävät. Toimikunta voisi toimia palkatun nimistönsuunnittelijan tukena ja apuna, koska aina on ajatuksia selkeyttävää keskustella niistä toisten kanssa.

Lopuksi en voi kuin toivoa, että Hallilan kadut olisi aikanaan nimetty toisin. Silloin kaupunginosa olisi omaleimaisempi ja silti juuri niin viihtyisä ja hyvä paikka asua kuin se nyt on. Toivon, että tutkimusta nimistönsuunnittelusta tehdään lisää ja spesifimmin, ja toivon, että oma tutkimukseni voisi jotenkin olla auttavana tekijänä tässä tutkimuksessa. Jos ei muutoin, niin innoittamassa jotakuta toista maisterintekijää tutkimaan kaupunkinimistöä ja siten edistämään sen ja nimistönsuunnittelun merkityksen tuntemusta.

LÄHTEET

- AALTO, TIINA 2001: Orvokki, lehdokki, vuokko ja moni muu. – *Nimien vuoksi. Kielen opissa* 5 s. 65 – 82. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- AALTO, TIINA 2002: Osoitteena Osmankäämintie: Tutkimus eräästä ryhmänimistöstä. – *Virittäjä* 2/2002 s. 208 – 222.
- AINIALA, TERHI 1997: *Muuttuva paikannimistö*. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 667. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- AINIALA, TERHI 2005: Tutkimuskohteena kaupunkinimistö. – Terhi Ainiala (toim.), *Kaupungin nimet. Kymmenen kirjoitusta kaupunkinimistöstä*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja nro 134. s. 10 – 25. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- AINIALA, TERHI – PITKÄNEN, RITVA LIISA 2002: Paikannimistön tutkimuksen valinnat: etymologioista sosio-onomastiikkaan. – *Virittäjä* 2/2002 s. 231 – 240.
- AINIALA, TERHI – SAARELMA, MINNA – SJÖBLOM, PAULA 2008: *Nimistöntutkimuksen perusteet*. Tietolipas 221. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden seura.
- ERONEN, RIITTA 2001: Kaupunkisuunnittelua nimistön keinoin. – *Kielikello* 2/2001. – <http://www.kielikello.fi/index.php?mid=2&pid=11&aid=1271> 21.3.2015.
- Henkilökohtainen tiedonanto*: Keskustelu Jouko Seppäsen kanssa Tampereella 7.4.2015.
- HÄTÄKESKUS: *Aluehälytyskeskusten kuntaluettelo*.
http://www.112.fi/download/57783_kuntaluettelo_suomi_08012015.pdf?0ea8074bd201d288.
29.3.2015.
- ISK = HAKULINEN, AULI, VILKUNA, MARIA – KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA – HEINONEN, TARJA RIITTA – ALHO, IRJA 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- KANTAPUU. <http://www.kantapuu.fi>. 10.10.2014.
- KEPSU, SAULO 2001: *Hankalaa*. – Terhi Ainiala, Eero Kiviniemi & Kaija Mallat (toim.), *Kieli 14. Nimien maailmasta*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Kielitoimiston nimiopas* 2008. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- Kielitoimiston sanakirja*. <http://www.kielitoimistonsanakirja.fi/>. 6.4.2015.

KIVINIEMI, EERO 1990: *Perustietoa paikannimistä*. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 516. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

KOTIMAISTEN KIELTEN TUTKIMUSKESKUS: *Nimistönsuunnittelijan huoneentaulu*.

http://www.kotus.fi/files/2829/Nimistonsuunnittelija_huoneentaulu_2_uusi.pdf. 21.3.2015.

KUUKKANEN, KIRSI 2014: Hallila juhlii vuosiaan. – *Hervannan sanomat* 1.10.2014.

<http://www.hervannansanomat.fi/hallila-juhlii-vuosiaan/>. 6.4.2015

LOUHIVAARA, MAIJA 1999: *Tampereen kadunnimet*. Tampereen museoiden julkaisuja 51. Tampere.

NISSILÄ, VILJO 1965: *Paikannimistömme huolto ja suojele*. Sanakirjasäätiön nimistöjaoksen julkaisuja 4. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

PAIKKALA, SIRKKA 1999: Nimistönsuunnittelu vaatii järkeä ja tunnetta. – Sirkka Paikkala, Ritva Liisa Pitkänen & Peter Slotte (toim.), *Yhteinen nimiympäristömme. Nimistönsuunnittelun opas* s. 54 – 60. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus ja Suomen kuntaliitto.

PAIKKALA, SIRKKA 1999: Nimistönsuunnittelun ja -huollon juridinen asema. – Sirkka Paikkala, Ritva Liisa Pitkänen & Peter Slotte (toim.), *Yhteinen nimiympäristömme. Nimistönsuunnittelun opas* s. 200 – 208. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus ja Suomen kuntaliitto.

PAIKKALA, SIRKKA 2001: Paikannimet kulttuuriperintönä. – Terhi Ainiala, Eero Kiviniemi & Kaija Mallat (toim.), *Kieli 14. Nimien maailmasta* s. 176 – 191. Helsinki: Helsingin yliopisto.

POSTI: Postinumerohaku. <http://www.verkkoposti.com/e3/postinumeroluettelo>. 29.3.2015.

SINISALO, UUNO & JAAKOLA, JUHA 1994: *Tampereen kaupungin kadunnimitoimikunnan 40 vuotta 1954 – 1993. Lyhyt historiikki*. Tampere: Tampereen kaupungin tutkimuksia ja selvityksiä 100.

SUVIRANTA, SAMI 2010: Polku, solmu ja silta tarvitsevat nimensä. – *Kielikello* 2/2010. – <http://www.kielikello.fi/index.php?mid=2&pid=11&aid=2112>. 21.3.2015.

TAMPEREEN KAUPUNKI.

<http://www.tampere.fi/hallintojatalous/paatoksenteke/toimijaneuvottelukunnat/kadunnimitoimikunta.html>. 22.3.2015.

TAMPEREEN KAUPUNKI: *Karttanimistö*. <http://www.tampere.fi/tampereinfo/kartat/karttanimisto.html>. 7.4.2015.

TAMPEREEN KAUPUKI: *Tampereen kaupungin lautakuntien johtosääntö.*

http://www.tampere.fi/material/attachments/t/xJztWBcbs/Lautakuntien_johtosaanto_10.11.2014.pdf
. 22.3.2015

TAMPEREEN KAUPUNKI: *Tampereen kaupungin tilastollinen vuosikirja.*

http://www.tampere.fi/material/attachments/t/XIT1oFvgS/Tampereen_kaupungin_tilastollinen_vuosikirja_2012-2013.pdf. 6.4.2015.

Wikipedia: Varpu. <http://fi.wikipedia.org/wiki/Varpu>. 6.4.2014